1 Государственная библиотека СССР им. В. И. Ленина

МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВІАШАГІКХЕТА!

СЕРДАЛО

СВЕТ арадувл 1923 шера денз

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай областнойн Грозненски городскойн комитетий а Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета а орган
Орган Чечено-Ингушского областного, Грозненского городского комитетов Коммунистической партии Советского Союза и Верховного Совета Чечено-Ингушской АССР

№ 44 (2669)
Ера
31
май
1962 шу
Мах 2 кеп.

Ираз долаш да Советски мехка берий вахар. И. ПЛИЕВА фотоэтюд.

КУЛЬТУРА УЧРЕЖДЕНЕЙ БОЛХ—ЛАКХАЧА БОАРАМГА

Укх деношка чакхъяьлар республика художественни самодеятельноста IV-гІа смотр. Массехк дийнахьа Грозне шоай говзал гойташ хилар районашкара халкъа таланташ. Дог гІоздоахаш дола гІулакхаш карагІдаьннад укх шера республика художественни самодеятельноста дуккхача коллективаштa. Соахкарчул дукхагІа ба самодеятельносте дакъа лоацараш, дикагІа а, хІаьта моттигерча вахарца бувзам болаш а, идейни чулоацам кІоарга болаш а вІаштІехьъяькха я дукхагІча даькъе репертуар. Дукхагіа ба самодеятельносте дакъа лоацаш бола вайнаьха кхалнах а. Дикка лакхъеннай самодеятельни артистий говзал, вІашагІъехкай керда коллективаш — нохч-гІагІгІай халкъа иллеш оалаш йола маІача наьха а кхалнаьха а хораш, халкъа инструментий оркестраш. Самодеятельность дегІаенилга хьагойт репертуара юкъе дуккха классически произведенеш хиларо. Укх шера дукхагІа ба художественни деша говзанчаш а.

Кхетамца болх вІаштІехьбаькхача моллагІча моттиге дика художественни самодеятельность вІашагІйолла йиш йолга хьахьекхар IV-ча смотре хьалхара моттиг яькккача Ножай-Юрта районо. КІоарга чулоацам болаш, тайп-тайпарча жанрашца кийчъяь йоккха программа яр ножай-юртахоша кийчъяьр. Самодеятельносте дакъа лоацаш дуккха нах бар, дукха бар ножчий мехкарий а.

Смотрага дика кийчъеннаяр Советски, Сунженски, Ведана, Грозненски районий самодеятельноста коллективаш а.

Цхьабакъда, таханарча вахаро дІадеххача бесса аьлча, дукха кхоачамбоацараш дар республика художественни самодеятельноста балха юкъе. Ерригача торонех пайда а эцаш, ханнахьа йоаггІача тайпара кийчо яьяцар IV-гІча смотрага дуккхача районаша. Дукха коллективаш яр репертуар кхетамца, моттигерча вахарца бувзам болаш вІаштІехьъяькхаза. Цхьайола коллективаш смотрага кийчъеннаяцар тІехьарча хана мара. Цудухьа смотре нийслора бокъонца шаьрьянза йола дуккха номераш. КІезига яр дика кийчъяь йолча агитбригадай выступленеш а. Соахкарчул ледарагІа кийчъеннаяр смотрага Шаьла, Урус-Мартана, иштта кхыйола районаш. ВІалла ла мегаргдолаш даш цхьайолча культура учрежденешка художественни самодеятельноста дика коллективаш ца хилар. Цу тайпара хьал да МагІалбика, Первомайски районий дукхагІча клубашка. Геттара эсала кийчъеннаяр смотрага цу районий самодеятельни коллективаш. Смотр чакхйоалача тІехьарча концерте Первомайски районера цхьа номер мара ящар, хІаьта МагІалбика районера цхьаккха а ящар. Во кийчъеннаяр Наьсарен район а. Из гІулакх иштта во латтара керттера бахьан да цу районашка художественни самодеятельноста болх тесса лелабеш хилар, культура Министерства самодеятельноста цахаддаш кхетамца кулгалдеш ца хилар.

ХІанз смотр чакхъяьнначул тІехьагІа чІоагІа лоархІаме да цу балха ханнахьа итогаш а яь, зеденна кхоачамбоацараш сихагІа дІадахара хоадаме йола мероприятеш вІаштІехьъяхар. Культпросветучрежденей болх цІаккха лаьгІ ца болийташ хІара денна бе беза. Массайолча клубашка цахаддаш болх беш хила еза самодеятельность. Дукхагіа вІашагІйохка еза агитбригадаш.

Культура Министерства методически кабинетен халкъа творчества ЦІени болхлоша цахаддаш методически новкъостал де деза юрташкарча культпросветучрежденешта. Денгара денга самодеятельносте дакъа лоацарий говзал лакхлургйолаш вІаштІехьбаккха беза болх. Самодеятельносте дакъа лоацаш болчар бизза пайда эца йиш хургйолаш кийчде деза репертуарни сборникаш. Культпросветучрежденей балха шерра юкъеоза еза юрташкара интеллигенци, общественни хьисапе болх бергболаш вІашагІйохка еза клубашкара советаш, правленеш. Къаьстта терко е езаш гІулакх да шоай болх дукха безаш а дика кхетабеш а йола кадраш кийчъелга.

КПСС Программа доккхий декхараш оттадаьд культпросветучрежденешта хьалхашка. Уж сийлен декхараш кхоачашдара беррига низ тІабахийта къахьега деза хІара культура болхлочо. Ерригача формаех пайда а эцаш вІаштІехьбаккха беза культпросветучрежденей болх.

ХІанз КПСС ЦК мартовски Пленума решенеш толамца кхоачашъяра чуийнна кхашкара балхаш деш республика къахьегамхой боахкача хана культпросветучрежденей болхлоша къаьстта терко тІаяхийта еза дикагІбарий опыт шерра балха юкъеяхьара. Каст-каста вІашагІйохка еза тематически сайренаш, выставкаш. Цу тайпарча сайренашка шоай балха опыт ювца кхувла беза хьалха латтараш. Культура болхлой декхарийла ба дикагІбарий опыт дІайовзийтарал совгІа, из балха юкъехьоргйолаш дола гІулакх вІаштІехьдаккха а. ХІанз кхашкарча механизаторашта концерташ утттадеш хила еза самодеятельни коллективаш, массайолча районашка вІашагІйохка еза агитбригадаш. Эшшаш дола литература кхаьхьегамхошка дІакхоачийташ болх бе беза клубашкарча библиотекаша.

Цахаддаш терко е еза керда саг хьалкхевара. ТІагІертта къовсам лоаттабе беза цхьайолча моттигашка хІанз а вайна юкъе нийслуш долча дІаяхача замах юхедисача воча гІулакхашца. Культура болхлоша комсомола кулгалхошца цхьана лелабе беза из болх.

Бехктокхаме а сийлахь а да кульпросветучрежденешта хьалхашка латта декхараш. Уж толамца кхоачашдара беррига низ тІабахийта къахьега декхарийла я районий культура отделаш, культура Министерство, беррига культура болхлой.

МЕХКДАЬТТАХОЙ ТОЛАМ

КПСС XXII-ча съезда исторически решенеш кхоачашъеш Нохч-ГІалгІайчен совнархозе чуйоагІача мехкдаьтта доаккхачен газовойн промышленноста управлене предприятей коллективаша беррига низ тІабахийта къахьег семилетка укх дилагІча шера шоашта хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашдара.

Республика мехкдаьттахоша доккхий къахьегама толамаш даьхад, мехкдаьттеи гази яккхара укх шера пхе бетта план 26-ча апреле кхоачаш а еш.

Хьалхле лелаеш я мехкдаьтта даккхара пхе бетта план 20-ча мае кхоачашъяь «Малгобекнефть» нефтепромысловн управлене коллектив.

ДІадахача шера цу хана кхаччалца даькхачул дукхагІа 9,7 процент мехкдаьтта, 35 процент попутни газ яькхай ерригача совнархозе гІолла.

Укх шера биъ бетта къахьегама овсарле лакхъеннай 3,7 процент, мехкдаьттан газен цхьан тоннага дІабода мах 3,1 процент лохбеннаб.

Мехкдаьттен гази яккхара план ханал хьалха кхоачашъе торо хиннай МагІалбика-Вознесенскера, Іаьлий-Юртара, Хаян-Кортера, Гойт-Кортера скважинаш болх бе йолаялийтарах. Цунца цхьана дукха геолого-техническн мероприятеш чакхъяьхай, мехкдаьтта доаккхаш эксплуатаце шоллагІа методаш балха юкъекхиьай. «Старогрознефта». «Правобережная» нефтепромыслови управленешка скважинашка абразивни перфораци яра йола керда способ хьаІомаяьй.

УКХ ДЕНОШКА БОЛАЛУРГБА ЯЛАТ ЧУЭЦА

Укх шера 3700 гектара тІара ка бола ялат чузца дезаш ба Гудермески района «Дружба» яхача совхоза механизатораш. Ялат чузцара эшаш йола 19 комбайн, 9 жатка ремонт а яь кийчъяьй. Тракторашт тІа, комбайнаш тІа болх бе механизатораш хьожабаьб.

Ялат чузцара график оттаяьй. Из дІайовзийтай беррига механизаторашта. Дика тоаьй хьатташ, станашка электричество йиллай.

Техника тоаеш къаьстта дика къахьийгад совхоза № 5 йолча тракторни бригадерча комбайнера Темирбаев Мовлада, № 4 йолча бригадерча комбайнераша Шавханов ХІарона, Усманов Гайсас, Матвеев Павела, кхыбараша а. Белгалдаккха деза техникана ремонт цар дика яьлга.

Укх гаргарча шин—кхаь дийнахьа ка бола ялат хьакха болалургба «Дружба» совхозе.

Советски общественноста викалий конференци

МАССАНЕ ГЕРЗ ДІАДАККХАРАИ МАШАРАИ ТІЕХЬА

МОСКВА, 29 май. (ТАСС). Массане а герз дІадаккхараи машараи тІехьа Москве дерригдунен конгресс гулъе, аьнна, Дерригдунен Машара Совето баь соцам чІоагІа дегаш гІоздаьнна тІаийцар советски наха. Укх деношка дерригача советски лаьтта дуккха нах юкъе а болаш чакхъюьл собранеши митингаш. Цига къахьегамхоша дагара хьал а лоац; мога а ду машар лораберий. Дерригдунен форум вай Даьхен столице еш хилар.

Тахан союзий ЦІен Колонни зале хьайийлар советски общественноста викалий конференци. Цу конференце дакъа лоацаш ва 700 совгІа делегат—ерригача вошал долча союзни республикаша баккхийта нах, Советски Союзерча профсоюзни, Іилман, творчески, кхалнаьха, кагирхой, кхыча общественни организацей вакалаш, хІаьта иштта геттара дукха хьаьий а.

Машар лорабара йолча Советски комитето тІадилларах конференци хьайийлар комитета председателе писателе Н. С. Тихонова.

Іалаьмате чІоагІа дегаш гІоздаьнна а болаш, конференце доакъашхоша конференце сийлен президиуме хержар Советски Союза Коммунистически парте новкъост Н. С. Хрущев керте латташ йолча Центральни Комитета Президиум.

Берригаш раьза а болаш чІоагІду дувцаргдола дешаш:

1. «Советски халкъ массане герз дІадаккхараи машараи тІехьа лоаттабеча къовсаме» яха доклад;

2. Массане герз дІадаккхараи машараи тІехьарча Дерригдунен конгрессе бахийта советски делегаташ харжар;

3. Конгрессе болхача делегаташта луш дола наказ тІаэцар;

4. Машар лорабара йола Советски комитет харжар.

Дувца оттадаьча дешаех хьалхара дош дувца йолалу конференци. «Советски халкъ массане герз дІадаккхараи машараи тІехьа лоаттабеча къовсаме» яха доклад е дош лу Дерригдунен Машара Совета президиума члена, массане а герз дІадаккхараи машараи тІехьа Дерригдунен конгресс чакхъяькха гІодара йолча Советски комитета председателе писателе А. Е. Корнейчука.

Конференци дІахо ший болх беш я.

ТАСС-а ХОАМ

1962-ча шера май бетта 28-ча дийнахьа Советски Союзе орбите а яькхха дика ка а йоалаш дІахийцай аргІанара искусственни хьаяь Лаьттан спутник «Космос-5». Укх шера март бетта 16-ча дийнахьа ТАСС-о дІакхайкаяьча программагІ хьежжа, космически аренаш тохкилга дІахо дахьара лаьрхІа йола Іилман аппаратуура оттаяьй спутника тІа. Іилман аппаратурал совнагІа, «Космос-5» яхача спутника тІа оттаяьй траекторн йистара эша дуккхача каналех йола радиотелеметрически системеи радиотехнически устройствон. Спутника тІа я 20.008 мгц частотах болх беш йола лоацача талгІенний передатчик. Юхьхьанцарча хьахайнарех, лаьрхІачул лоадама ноагІзара ца йоалаш лел спутник орбите. Спутника гобоаккх 102,75 минута, орбита экватора плоскостага ластара са 49 градуси 04 минути ба, Лаьттана эггара гаьнагІа йолча хана 1600 километри эггара гаргагІа йолча хана 203 километри хул спутник.

Спутника борта тІара кхаьчача радиотелеметрически информаце тешал ду борта тІарча ерригача системаша лерттІа болх беш хилар, координационно-вычислительни центре хьачуух телеметрически информаци а, хІаьта иштта «Маяк» яхача передатчика радиосигналаш хьайеш хиларах дола хоамаш а.

Советски партийно-правительственни ДЕЛЕГАЦИ БОЛГАРЕ ХАЛКЪА РЕСПУБЛИКЕ ХИЛАРАХ

1962-ча ШЕРА 25-ча МАЯ РАДИОИ ТЕЛЕВИДЕНЕИ ГІОЛЛА НОВКЪОСТА Н. С. ХРУЩЕВА ДАЬ КЪАМАЬЛ

Хьамсара новкъостий!

Болгаре Халкъа Республике а хинна массехк ди хьалха цІакхаьчай советски партийно-правительственни делегаци. Цига даха яькккача хана тхоашта хетаденнараш дувца безам ба са.

Коммунистически парте Центральни Комитетои республика правительствеи хьийха а хьийха, уж воацийга баьхка хиларах даха хилар тхо Болгаре. Ховш ма хиллара, 1957-ча шера вай мехка хилар Болгаре Халкъа Республика партийно-правительственни делегаци, хІаьта цу хана болгарски доттагІаша шоай мехка хьийхаяр советски делегаци.

Массе оагІорахьа чІоагІа сакъердамеи пайданеи хилар тхо Болгаре дахар. Дукха хІамаш дайра тхона. Къаьга, цІаккха дицлургдоацаш хІамаш да уж. Багах дІаала хала долаш, селла цІенача дагара, безаме, дукха езаш тІаийца лелайир вай делегаци башха дикача болгарски лаьтта до яькккача хана Болгаре къахьегамхоша а цун кулгалхоша а.

Болгарски къахьегамхошца тхо вІашагІкхийттача метте, массанахьа цар тхона тІадийхкар Советски Союза халкъашка шоашкара вежарий моаршал оаха дІалулга, коммунизм хьалъяра даькъе цар дика ка ялар шоашта ловлга дІаалга. Из делга тІадиллар тхона Болгарски коммунистически парте Центральни Комитета хьалхарча секретара новкъоста Живкова, Министрий Совета председателе новкъоста Югова, Халкъа собране Президиума председателе новкъоста Ганева, Болгарски коммунистически парте Центральни Комитетеи правительствеи членаша. Из цар тхоашта тІадиллар эттара хьалха кхоачашде а вай болгарски доттагІаша дайта дег тІара моаршали дика ловцаши шуга дІадала а лов сона, хьамсара новкъостий.

Вай делегаци цига хиларо кхы цІаькха а тешшаме хьахьекхар, болгарски халкъ, цун Коммунистически парти, Болгаре кулгалхой тешамеи дог цІенеи доттагІий хилар, новкъоста Тодор Живкова аьннача бесса, массаза а Советски Союзаца цхьана коммунизм йизза котъяккхарга баха кийча бола доттагІий хилар!

Вай мехкий коммунистически партештеи правительствештеи юкъе цхьаккха а къовсам болаш дош ца хиларал совнагІа, кхыметтел цар бе-башха кхетадеш а цхьаккха дош дац.

Вай халкъа, вай партена хьалхара Болгаре хила атта дар. Нагахьа санна моллагІа хинна а «Іаткъаш» хІама хиннадале, из малх сов бІайха хьежаш хилар дар. Москве хиннача дІайха доацача деноели самолет геттара масса яхачули тІехьагІа кхы тайпа климатически хьалаш ла-м атта дацар. Цхьабакъда из а тхона аттача доаккхар массанахьа Іалаьмате деза хьаьший даь болгарски халкъо безаме тхо тІанийдеш хиларо.

Оахош Болгаре яькккача хана оаха цкъа мо дуккхаза а чІоагІа баркал аьлар цунна из бахьан долаш. Мукъаба сона, советски халкъо, Советски Союза Коммунистически парте дахийта тхоаш, цІаккха а дицлургдоацаш, селла безаме тІаэцарах болгарски паччахьалкхени Коммунистически партеи кулгалхошта, дерригача болгарски халкъа кхы цІаькха а воай, делегаце цІерах, Советски правительствагара, воай парте Центральни Комитетагара, советски халкъа цІерах даггара баркал ала.

Цхьа харцахьа ийккха хІама дужаде, советско-болгарски гІулакхаш дехача метте «лотор де» вахав Хрущев Болгаре, яхарех тарра дола массе тайпа доацараш арадаьхар вай цига дахарах Малхбузехьа цхьаболча наха. Цхьабакъда, буржуазни йоазонхошта из кастта-каста хулача тайпара, из дувца беннача хана а уж колдалла чухайшар. Доацачара а е хила йиш йоацачара а лех империалисташа барт эгІар.

Гаьнарча хана денз хьа кІоаргта овла баха да Советски Союза халкъаштеи болгарски халкъаи юкъера цІаккха а дохаргдоаца доттагІал. Юкъарча моастагІчоа духьал лоаттабаьча къовсам тІа цхьан Іодахача цІийца чІоагІденна да из. Оахош Болгаре яькккача хана Плевене а турпале тІемаш лаьттача, лаьттан хІара чІегилго оттомански Турцена духьал къовсам лоаттабаьча вай халкъий кхонгий сийле ювцача моттигашка а хилар тхо.

Турецки низ-Іоткъам лоаттабаьрашта духьал цхьан даьча тІемаш тІа байнача эрсий тІемахой сийна а, шоллагІа дунен тІом болча хана немецки фашисташта духьал даьча тІемаш тІа байнача советски тІемахой, болгарски патриотий, партизаний сийна а дегІа памятникаш къахьегамхоша Іалаьмате чІоагІа йоакхо еш, дегашта дезаш леладеш бІаргадайча чІоагІа тоам хилар тхона.

Цхьабакъда алхха истори хинна Іац вай халкъаш вІашкаувзар, царна юкъера гаргало чІоагІъер. ХІанз, Болгари социализма новкъа йодача хана, кердача бессара къаьгад вай доттагІал, кердача, боккхача чулоацамо хьалдизад из. Советскии болгарскии халкъий дикагІа болча къонгаша уж бахьанце къовсам лоаттабаь эггара къаьгагІа йола идеалаш вай юкъарча гІулакхашца кхоачаш хулаш латт тахан.

Тхона чІоагІа тоам хилар городашка, юрташка, заводашка, юртбоахама кооперативашца, Іилма-тохкама институташка ахарах. Тха доттагІлен къамаьлаш хилар болхлошца, ахархошца, интеллигенцеца, бІаргадайра шоаш кхо а ца беш тІабийрзза цар хьегача къих хьахиннар. ЧІоагІа дикахетар хилар тхона тхоашта бІаргадайначох, цІенача дагара вІаши хиннача къамаьлех.

Ховш да, хьалха дІаяхача хана тІехьабиса аграрни мохк Болгари хилар. Монархо-фашизма низ-Іоткъам тІера кхессачул тІехьагІа, халкъа Іаьдал эттача шерашка бІаьш промышленни предприятеш хьаьий мехка чухь. Ахархой боахамаш кооперацега дахар бахьан долаш хувцаенна эргаьннай болгарски юрта юхь. Доккхий хІамаш карагІдаьннад Іилмеи культуреи дегІайоалаяра даькъе а.

Тхо хилар «Марица-Восток» яхача энергетически комплекса предприятешка, кемаш деча заводе, азотнотукови комбинате, бІаргаяйра кхыйола болгарски предприятеш а. Из деррига хьадаьд болхлоша, инженераша, техникаша, талант йолча болгарски халкъо хьегача къиво. Тхона байзар Болгаре болхлой класса башха-дика викалаш — социализм котъяккхар духьа лоаттабеча къовсамера болгарски халкъа керттера низ.

Социалистически новкъа юрт эргаьккхара даькъе хьехаме опыт я вай болгарски доттагІий. Ше мел яькккха ха зІамигача лаьттан чІегилга тІа къахьегаш яькккай ахархочо, халкъа демократе кхыча мехкашка а санна, Болгаре. Паччахьа ханарча Болгаре эггара къегІеи бокъо йоацашагІеи хинна класс ахархой класс яр.

Деррига ший вахар хувца новкъостал дІр болгарски ахархочоа халкъа Іаьдало. Болгаре болхлой классои цун денал долча авангарда — Коммунистически партеи дІахьекхар болгарски ахархочунга кердача коллективни къахьегамгеи, мел эшар долаш паргІатарча вахарги бода никъ. Дикалца белгалдоалаш да, ахархой кооперацена юкъеозилга планах, дика вІаштІехьдаькхха, юртбоахама производство дегІа а ухаш чакхдалар.

Онк долаш хьаяь керда общественни гІишлоши наха чуІе цІеноши а долаш, дика, чІоагІа кооперативаш яйра тхона. Эггара кертердар фу дар аьлча, тхона бІаргавайра ший лаьттан да вола, социалистически Болгари хьинаре хьалъеш воалла болгарски керда ахархо.

Дуккхача хана денз айхха шоайла барт-цхьоагІо йолаш Болгарски коммунистически партии Болгарски земледельчески халкъа союзи хиларца дувзаденна да юрта боахам эргабаькхха тоабара декхараш дика ка а йоалаш кхоачашдеш хилар.

Социалистически кхыча мехкий опыто а санна, болгарски опыто а харцду, халкъа Іаьдал эттачул тІехьагІа кхаьхьегамхой кхыча партешца гІулакх леладе безам болаш бац коммунисташ, яхаш, социализма моастагІаша дувца хабараш. Коммунистически партега хьалхле а йолаш, коммунисташеи Земледельчески союза членашеи барт тайна цхьан беш бола болх боккха лоархІам болаш хилар халкъа Іаьдал чІоагІдара а дика ка а йоалаш социализм хьалъяра а. Из алхха Болгарена боккха лоархІам болаш хинна Іац. Из я вай коллективни опыта болгарски халкъо юкъеяхьа дуккхача маьхера ганз. Коллективни опыт — из я вай деррига дІаьхий деш а, социализм, коммунизм котъяккхара лоаттабеча къовсама вайна тІа-тІа керда низ луш а бола цІаккха лакъаргбоаца хьаст.

Вай де лерхІараш цхьатарра да. Социализми коммунизми хьалъярга вай цхьан новкъа долх. Бакъда, Болгаре ший къамани историческии эргалонаш-м я. Советски Союза а вошал долча кхыча мехкий а опытах пайда а эцаш, шоай мехкара хьалаш меркал а деш нийса делаю болгарски доттагІаша марксизм-ленинизм.

Болгарски халкъо даьхача исторически толамех сийлахьдоккха дакъа кхоач Болгарски коммунистически партега. Мехка чухь из мел чІоагІа лоархІаш а мел доккха сий долаш а я бІаргадайра тхона. Болгаре къахьегамхошта шоай хьамсара парти дукха езара эггара хьалхара бахьан да халкъаца айхха юв-

(ДІахододар 2-ча оагІо тІа).

Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совето

Хьайбашта доакъар кийчделга мела лел

Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совето белгалдоаккх дуккхача районашкарча совхозашеи колхозашеи шоаш хьалтІаяьнна а дІайийна а баьцаш хьокхилга гайнеи вІаштІехьдаккханзеи дІадоладаь хилар а йол кийчъелга геттара мела лелаш хилар а. Къаьстта во лел йол кийчъяра гІулакх Надтеречни, Грозненски, Урус-Мартана, Сунженски, МагІалбика, иштта кхыча районий колхозашкеи совхозашкеи, хІаьта Гудермесски территориальни производственни совхозно-колхозни управлене зонера боахамаш кхыметтел йол хьакха дола а деннадац.

Планах 6299 гектар хьакха езача метте, 20-ча маерча хьалах Надтеречни района совхозаша хьекхар еррига а 1496 гектар мара яц, хІаьта йол кийчъяра план 1,4 процент мара кхоачашъяьяц. «Надтеречный» совхозо мангал хьаккхара план 32 процента йол кийчъяра план алхха 1,9 процента мара кхоачашъяьяц. Грозненски района «Старо-Юртовский» совхозе 335 гектар мангал хьекхаб, хІаьта 30 гектара тІара хьекхар мара йол вІашкатехаяц. Цу совхозе 170 гектара тІара хьекха рожьи люцернеи 20 ди а доаккхаш паркхехи касарахи улл талха а талхаш. № 1 йолча совхозе 15-ча мае болабеннаб мангал хьакха, цхьабакъда аргІаш де хІанз а болабеннабац.

Йол хьокхача техниках пайда во эц дуккхача боахамашка, цхьацца организационнии техническии бахьанашта болх ца беш дукха агрегаташ латт. Масала, тракторашта нигрол яха даьтта ца хилар бахьан долаш 19-ча мае тракторашта тІехьара 7 косилка болх ца беш лаьттар «Надтеречный» совхозе. Болх беш 4 тракторнии 2 говрийн косилкаш йолча «Старо-Юртовский» совхозе алхха 16 гектара тІара хьекхар мара йол вІашкатехаяц.

Аьлах токхораш яра, дІа-хьа кхухьача хана йол тІайоттара-йоассаяра, аргІаш дара балхашта механизаци яра эшшаш йола йоакхо яц. Йол йоттара-йоассаяра балхаш, аргІаш кара ду «Надтеречный» «Старо-Юртовскийн» совхозашка. № 1 йолча шурий совхозе а кхыча боахамашка а ца хьокхаш йоадийт хьунашта юкъера, наькъий йистошкара, лоамий боснашкара баьцаш.

Йол кийчъяра гІулакх Грозненски, Надтеречни, иштта кхыча а районашка селла во латтара бахьан да йол кийчъяра план кхоачашъяра беш бола организаторски болх райисполкомаша, территориальни производственни управленеша, цу районашкарча колхозийн совхозийн кулгалхоша эсала лелабар. Совхозий юкъара хьайбаш аьлаца Іалашдара гІулакх вІалла бокъо йоацача тайпара тесса леладу совхозий кулгалхоша: «Надтеречный» — нов. Ветошкина, «Старо-Юртовский» — нов. Петухова, № 1 йолча шурий совхоза — нов. Власова.

Уж кхоачамбоацараш белгал а даьха, Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совето юртбоахама продуктай производствеи заготовкайн Министерство, райисполкомаш, территориальни производственни совхозно-колхозни управленеш, совхозий директораш, колхозий правленеш декхарийла яьй:

доакъар кийчдара заданеш Іалаьмате сиха бригадашка, отделенешка, агрегаташка, совхозий къаьст-къаьстача болхлошкеи колхозхошкеи дІакхоачае а ялаташ чуэцилга сихдалалехьа йол кийчъяра планаш кхоачашъелга Іалашде а;

йол хьокхача агрегатийн автомашинийн болх тоабе а цар балха овсарле лакхъе а, организационнии техническии бахьанех уж сайца ца латтийта, йол хьокккача метта ерригача говрашца болх белга, мангалашца кара йол хьокхилга вІаштІехьдаккха;

хьекх-хьекха йол хьалохьаелга а, цунах токхораш елга а, хьайбаша Іа доаккхаргдолча метте из дІаозилга а вІаштІехьдаккха, йол йоттара-йоассаяреи аргІаш дареи балхашта механизаци е;

хьекхача аьла чІоаггІа учет лелаелга, цонаш а хьекха аьлаш а цІерех, хьайбаша когаш тІабетташ йоаярах, нахага лечкъа ца яйташ лораелга вІаштІехьдаккха;

материальни хьашт долаш хилийтар духьа, оттадаьчунга хьежжа, йол кийчъяра планаш кхоачаш а тІехкхоачаш а яьча механизаторашта, совхозий болхлошта, колхозхошта йоагІаш йола йол ший ханнахьа дІалулга Іалашде.

Юкъарча хьайбашта доакъар кийчдара гІулакх цар тесса леладаьлга кертах а даькхха, Надтеречни райисполкома председателагара нов. Магомаевгареи Грозненски райисполкома председателагара нов. Коробовайгареи хоадам боллаш хьадийхад лакхехьа белгалдаь кхоачамбоацараш сихха дІадоахилга.

Йол кийчъяра планаш 1962-ча шера 10-ча июне кхоачашъяьргъя совхозаш, аьнна, «Надтеречный» совхоза директора Ветошкинеи «Старо-Юртовский» совхоза директора Петуховеи яь заявленеш теркал йир.

Новкъоста Н. С. Хрущева къамаьл

(Йистедоалар. Долалур 1-ча оагIо тIа).

заенна а цунна тешаме гIулакх деш а из хилар. Болгарски коммунистий низ марксизма-ленинизма позицеш тIа уж чIоагIа латтарца ба. Болгарски халкъа сийлахь-воккхача виIий Георги Димитрова васкеташ кхоачаш а деш, болгарски коммунисташа голамца къестаду социализм хьалъяра даькъера чоалхане дешаш, уж хадданза дIаух пролетарски интернационализма, социалистически мехкашкарча халкъий доттагIали барт-цхьоагIои чIоагIдара новкъа.

Ший халкъо лелабаьча къаман-кортамукъалени революционнии къовсамцара дикагIа меллдар дIа а ца хецаш, социализм хьалъяра исторически декхараш кхоачащдара халкъа деррига низаш кхота а даьд, вIаштIехьа а даьхад Болгарски коммунистически парте.

Социализми коммунизми практически хьалъяра хьакъехьара дуккха дешаш дийцар оаха болгарски новкъосташца. XIаьта уж дешаш вайна дараш а Болгарерча къахьегамхошта дараш а цаIаш да: промышленноста тайп-тайпара доакъош, юрта боахам, Iилма, культура дегIайоалаяра дешаш. Хьаэцарга вай, масала, юрта боахам. Вайцига а Болгаре а ужаш да юртбоахама культураш дикагIа хьувкъаяреи хьайбай продуктивность лаккъяреи дешаш, ужаш да ялат, технически культураш, баьца дааraш, дулх, шура, тха алсамдахара дешаш, къахьегам вIаштIехьбаккхара дукхагIа прогрессивни йола методаш лелаяра, машинех дикагIа пайда эцара, иштта кхыдола дешаш.

Вай а болгарски новкъостий а тIакхувш дола хIама да воай мехкашкарча ерригача ганзех дикагIа пайда эцилга, халкъашта гIулакх де уж дIаоттаелга. Хьагучох, иштта уж дешаш да социалистически кхыча мехкашта хьалхашка латтараш а. Цхьабакъда, уж практически кхоачашделга хIара мехка хаьддача хьалашка а ханага а хьежжа хургда. Цхьабакъда, цхьа хIама да хиланза даргдоацаш, массанена а цхьатарра юкъара долаш — еррига материальни а духовни а ганзаш шийга гIолла хьахулаш бола къахьегам, degI кхо ца деши тIагIерттан хьегаш дола къа.

Дика городаши юрташ, наха чуIе паргIата цIеношо хилийтара, духовни вахар degIаахийтара, наха баа дика а чаме а кхача хилийтара, барзкъанна дика лела царга торо хилийтара, берашка школашка, институташка дешийтара даим алсамдаха деза хьадеш дола материальни беркаташ. XIаьта из деррига Iалашдер болхлой класса, ахархой къахьегам, халкъа къахьегам ба. Къахьегама овсарле лакхагIа ме хул, кулг-кара хьегача кьина меттел балхаш дергдола механизмаш дукхагIа хьа ме ю дукхагIа хьаде торо хургья халкъага дIакхоачаш дола материальни а духовни а беркаташ. Из керттера декхар да, новкъостий.

Къахьегамо сий доакх, лакхву саг. Гой вай цудухьа ях массаза а: къахьегам, къахьегам, къахьегам.

Тхо вIаши дагадаьлар Болгарски коммунистически партенеи Советски Союза Коммунистически партенеи юкъерча гIулакхий хьакъехьарча дешашта а. ЧIоагIа тоам а хулаш белгалдаькхар оаха вай партешта юкъе массаза а вошаллий барт-цхьоагIон гIулакхаш хилар. Цу гIулакхашта ларде ухк 1957-ча шера хиннача коммунистически болхлойи партей викалий Совещане Декларацин 1960-ча шера хиннача вошал долча партей викалий Совещане Заявлении. Цхьатарра нийса бокъонаш хилара, чурча гIулакхашта вIаши юкъе ца гIертара, пролетарски интернационализма ларда тIа, социалистически мехкаш барт-цхьоагIо йолаш, айхха вIаши гIулакхаш леладеш, шоайла гIо-новкъостал деш хилара позицеш тIа латта а лаьттай, хIанз латташ а я вай партеш. Вай партеша шоай эггара дезагIа дола декхар лоархI сийлахьбоккха марксистско-ленински хьехам цIена хилийтара тIехьа, ревизионизмана, догматизмана, сектанствана духьал къовсам лоаттабелга, беррига коммунистически болхлойи болам цхьа барт-цхьоагIо йолаш хилийтара тIехьа, къовсам лоаттабелга, халкъий къаман-кортамукъален болам мамогга хьаллоацилга.

Вошал долча партешта юкъе латтача гIулакхашта эггара хьалхарча плане уттаде дезаш лерхI вай шинна а парте воаш вIашкаозаш, барт - цхьоагIо чIоагIъеш дола дешаш, партешта юкъе утташ дола дешаш новкъостий уйланца, марксизма-ленинизма, пролетарски интернационализма принципай ларда тIа къестадара воай оагIонгахьара долла хIама деш вай хила а хиннад, хIанз долаш а да. Коммунистически болхлойи болам кхотабара гIулакха, социалистически мехкий барт-цхьоагIо чIоагIъяра шийгара дакъа лоацаш, дерригача халкъашта юкъера коммунистически болхлойи болам кхотабеннеи барт-цхьоагIо йолаши хилийтара даькъе хIара партена тIабожа бехктокхам кхета а беш, уж дешаш леладеш хила еза хIара парти.

Новкъостий! Болгарски кулгалхошца вIашагIдетталуча хана вай мехкашта юкъерча гIулакхий дуккха дешаш дийцар оаха. Дерригача дешашта, цу даькъе дунен халкъашта юкъе латтача дешашта а тIехьа, хетараш дизза цаIаш а хилар хьахьекхар переговораша. Из гучадоалл Советски Союзеи Болгаре Халкъа Республикеи партийно-правительственни делегацеша цхьана яьча заявленех.

Дунен халкъашта юкъерча хIанзарча дерригача хьала а дунен тIара гIулакхаш дуккхача хьале шоашка хьежжа леладергдолча а дуккхача хана денз шоаш къоастаярга хьежаш йолча а дунен халкъашта юкъерча лоархIамегIарча проблемай беча маьха хьакъехьа цу документа тIа мел дувцар юха кертагIа даккха эшац. Аз ювца проблемаш я, эггара хьалха, германски машара договор оттадар, Малхбузехьарча Берлина хьакъехьара дош къоастадар, герз дIадаккхареи ядерни герзашта тохкамаш делга соцадареи дешаш.

Цу дерригача дешашта йола вай позиции юха кертагIа йоаккхаргьяц аз. Из кхоачам болларш дика дIайовзийта я официальни болча советски наьха къамаьлашца а кепа йоазонца а. Цу дешашта йола малхбузехьарча паччахьалкхений позицеш а иштта дика йовзаш я.

Ала деза, цу дерригача дешашта барта бахка ца ловш, къоастае еза ха хьаэтта проблемаш машара наькъаца къоастае безам боацаш ба вай малхбузехьара партнераш. Цар кхетадац е царна кхетаде лац укх тIехьарча шерашка дунен халкъашта юкъера низий соотношенеш хувцаенна хилар. Ужаш хIанз а вайцарча гIулакхашта «низа позице» тIара политика лелае гIерташ ба.

Цу эгIаяьча доктрина автор-м, ховш махиллара, венна дIаваьннавар, хIаьта доктрина ше хIанз а дийна я, из цхьанна хIаманца а йита ловш бац тахан а дийна бола малхбузехьарча паччахьалкхений кулгалхой. Ше хьаяьрий сий ца даькхача «низа позице» тIарча политикаш беркат даргдац таханарча вай деношка а тIехь из лелае гIертарашта а. Из йоханза яргьяц. XIанз Советски Союза а ерригача социалистически лагера а низ боарам боаццаш degIабенача хана, кхерам тувса гIертилга, эггара кIезигагIа аьлча а, дош доацар да.

Советско-болгарски переговорий хьакъехьарча заявлене тIа дийша хург ма дий оаш, Къулба-Малхбоален Азерча хьалах долча деша вай делегаци болгарски новкъосташца дагаьнна хилар. Укх тIехьарча хана хиннача гIулакхаша хьахьокх лоаттамах вайна хеташ хиннар нийса долга. Вай тийша да, кхыча моттигашка а, санна, лаьттан цу районе а, хабара а доацаш, бокъонца колониальни политика тIехьара а йитанза колонизатораш барг ца хиларах.

Къулба-Малхбоален Азе этта хьал дувцаш болгарски новкъосташца дагадоаллача хана хьоаха ца деш Iе йиш яцар тхога Лаосе этта хьал а. Берригача прогрессивни наха новкъа ца хулаш диса йиш яц укх тIехьарча юкъагIа цига этта гIулакхаш.

Американски тIема гIозараша хьал а лоацаш, мятежни инарал Фуми Носаван керте а латташ реакционни низаша дIаболабаь Лаосера тIом соцабара ший де йиш мел йола хIама даьд Советски правительствас. Принц Суванна Фума керте а волаш коалиционни правительство Лаосе вIашагIйоллара гIо данза даргдац яхача позице тIа лаьттай чIоагIа Советски правительство. Гулакх цу тайпара кхоастадаро це мехка машар оттар Iалашдергхилар а лаотянски халкъа тоам бар хургхилар а лерхIар вай.

Лаосера гIулакхаш лертIадала гаьна дац-кха аьнна хеталуш цхьа ха яр. Лаосерча керттерча политически низий викалаш бола кхо принц вIашагIа а кхийтта дагабаьннабар коалиционни правительство вIашагIйоллилга принца Суванна Фумана тIадуллаш барт а баьбар цар.

Цхьабакъда, хьагучох, цу тайпара дош къастар реакционнерашта маэшшара дацар. Духьала из бахьан долаш дар цу яьча соглашенена духьала Фуми Носаванеи реакце кхыча викала. Бун Умеи оагIонгахьара саботаж йолаялар. Дикка тамаш йолаш хIама дар хулаш хиннар. Бун Уми Носавани Лаосера тIом сацийтара хьакъехьара соглашени йохаеш бар, хIаьта вIашагIкхийттача Штаташа, шоай из де безам боллашехьа а, мятежникаш совцаде шоай низ ца кхоача кеп утттайора. Цхьабакъда массанена а ховш да Бун Ум а, Фума Носаван а, Лаоса кхыбола реакционераш а алхха Америка вIашагIкхийттача Штаташа деча новкъостало хьаллоатабеш хилар.

Укх тIехьарча хана гучадаьлар Лаосе Нам-Та яхача города юхха реакционераша керда провокаци яьлга. Геттара гаьна даргдола гIулакхаш дагакхоабаш яьй, аьнна, цIенхаштта дегабуам бе йиш йолаш яр из провокаци. Лаосе тIом юха болабалийта а, цу наькъаца, реакционни низий оагIув хьал а лоацаш, хьинарегIа цу гIулакхашта чугIорта США-на бахьан даккхара йолаяьяц ала йиш йолаш яцар из провокаци. Дагадаьхкараш гаьнна кхувдаш хIамаш дар, цхьабакъда, цу гIулакха юххье латта везаш хинна Фуми Носаван, хьагучох, шийга аьнача боарамал тIех ийккхар. Цунна карара цхьадола доакъош а цу районера бахархой а из бIеха гIулакх де ца тугаш Iийра. Цунца провокаци чакх ца йоалаш йисар, из дагалаьцарашта шоашта духьал яьлар из.

ЧIоаггIа хьехамера хIама да из. Лаотянски реакционерашта а уж хьалкхоабарашта а цIенхаштта човхам лу цо. Нагахьа санна Фуми Носавани цун ординг кхы дIахо а шоай провокацейи шантажеи политика лелае гIерташ хуле, цо кхы а дукхагIа ирдергда Лаосера гIулакх. Ала деза, Таиланде американски бIу боссабе, аьнна, США правительствас баьча соцамо кхы а дукхагIа халача доаккх лаосски проблема къоастаелга.

Лаосе реакционни низаш хьалкхабарца шоашта тIакхаьчача безаме доацача хьала кIалхара бала а гIерташ, укх тIехьарча хана цига хиннача гIулакхашта Советски Союзаи социалистически кхыча мехкаштеи бехк хьатIабилла гIерт Малхбузехьара цхьаццабола политически деятелаш. Цу господашка ала йиш я: хIанз Лаосе лелача гIулакхашта дола бахьанаш оашош лелаеча шоай политикацара, Бун Ум, Фуми Носаван, уж тайпа кхыбараш оашош хьалкхоабаш хиларцара леха оаш. Шекало яц, из тайпа политика, нагахьа санна дIахо а из лелайойя, йинза йохаргхилар.

Дика а хеташ белгалдаккха йиш йолаш да, Патет-Лао принца Суфанувонга а санна, премьер-министра Суванна Фумас а хIанз а дукха ха йоаццаш юха а хьакхайкадаьд, кхо принц вIашагIкхийттача метте Лаоса коалиционни правительство вIашагIйоллара хьакъехьа баь барт леррагIа хьаллоац шоаш, аьнна, вайна хетачунца нийса доагIаш да из. Цудухьа нейтральнии ший лоIамереи Лаос хьаяра хьакъехьарча деша, хьалхагIа а санна, Советски правительство тIера ца йоалаш хургья Женевски совещане Лаоса дош дувцача ханеи Вене президентаца Кеннедеца къамаьлаш хиннача ханеи дIакхайкаяьча позицешта. Лаосе тIема цIи ца лотаялийтара тIакхувш, лаотянски халкъ тIакхувш дола нийсхон гIулакхаш хьаллоацаш хургда вай.

Хьамсара новкъостий!

Вай делегаци Болгаре хиннача хана тхона кхы цIаькха а тешам боллаш бIаргадайр. социализма материальнии духовнии низаш сихха degIаухаш а чIоагIлуш а хилар. Ший маьженаш сихха чIоагI а яь, моллагIча халкъах а бокъонца турпал хилийтара мел эша хьалаш хьаду социалистически строя. XIанз дунен халкъаш тIехьтIехьа дикагIа кхетаде даьннад, иразагеи хIама тоадаларгеи бода эггара тешамегIара никъ социализмага, коммунизмага бода никъ хилар.

ЦIаккха а диц ца луш тха дегашкахь латтаргда тхоай вIашагIдеттадалари болгарски халкъо вай делегаци безаме тIаэцари. Тхо чIоагIа гIаддаха да Болгаре къахьегамхошта карагIдаьннача хIамашта. Оаха тхоаш Болгаре городашкеи юрташкеи долча хана а яьхад, хIанз юха а ях: социализм хьалъеш деча дикача гIулакха тIехь болгарски халкъа, Болгарски коммунистически партена, новкъост Тодор Живков керте а латташ йолча цун Центральни Комитета, Антон Югов керте а латташ йолча болгарски правительствана кхы тIа а доккхий хIамаш карагIдалар лов тхона даггара.

Воай болгарски вежаращца цхьана вай ях: советско-болгарски доттагIал чIоагIа а цIаккха дохаргдоацаш а да. Вай мехкаш, вай халкъаш нийсача новкъа латт. Вай чIоаггIа дог тийша да воай гIулакх, Владимир Ильич Ленина вайна тIадилла коммунизма сийлахь-доккха гIулакх дизза котдаргхиларах.

Оаш ладувгIарах баркал хилда йоана, хьамсара новкъостий.

Нохч-ГIалгIай педучилища коа сихбенна гIишлош хьалъеш боахк каменщикаш, плотникаш, маляраш, иштта кхыбараш. Уж ба «Чечингстрой» тресте чуйоагIача номер 1 йолча строительни управлене гIишлошъераш.

Денгара-денга доккхий къахьегама толамаш доах цу коллективо. Май бетта план 23-ча дийнахьа кхоачаш а яь, хIанз июнь бетта чотах къахьег болхлоша.

Нохчийн гIалгIайн къамах дукха кхалнах ба цига къахьегаш. Юххьанца каменщикий болх ца ховш хиннача цар дика Iомаяьй шоай балха говзал. МаIача наха нийсса цIенош дотта хов хIанз Хасбулатова Дешина, Долаева Ахмана, Джамурзаева Сажийна, Истамулова Совдата, кхыбарашта а. Каменщикий шоллагIа разрядаш еннай Хасбулатовайнеи Далаевайнеи. Цар бригадана биъ бетта баьча балхах Сийлен грамота еннай.

Шоашкара хьокхамаш гойташ, шоай балха говзал болхлошта дIайовзийташ ба каменщикаш Хаджимурадов Махьмад, Григорян Владимир, Замулдинов Василий, Матиев Iазий.

Шоайла социалистически яхье а баьнна къахьег каменщикийн комплекснии бригадай болхлоша. Шинна а бригада коллективаш коммунистически къахьегама цIи яккхара чIоагIа къовсам лоттабеш я. Комплексни бригадерча болхлошта юкъе хьалхле лелаю Тушаева Зинас, Лебедев Юре, Самаркин Анатоле, кхыбараша. Дика болх барал совгIа общественни вахара юкъе а шерра дакъа лоац цар.

А. ДОДОВ.

Сурта тIа: каменщикаш Далаева Ахмани Хасбулатова Дешини цIенош дотташ боахк.

И. ПЛИЕВА сурт.

ОЕРДАЛО

2-гIа овгI, 31 май, 1962 шу.

КХОАНА—БЕРАШ ЛОРАДАРА ДИ

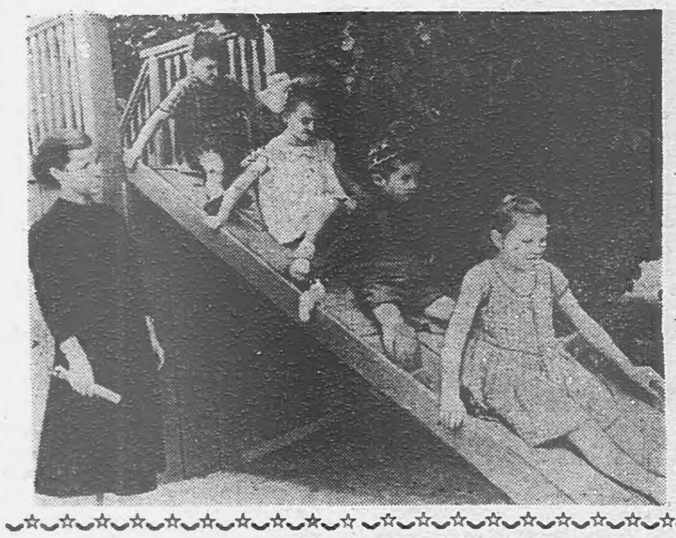

Сакъердаме а хоза а я берашта № 25 йолча «Красный молот» завода детсаде. Дукха къахьег Мария Ивановна Чижик заведующи йолча детсада коллективо берашта дика гIулакхаш Iомадеш, царга сакъердаме салоIийташ, масса хана гIоза цар вахар хилийта гIерташ. Хьега къа зехьа довц: шоай шоллагIа дола цIа лерхI бераша детсадах.

Сурта тIа: воспитатель В. В. Поликаренкова ловзаш доахкача берашка хьежаш латт.

И. ПЛИЕВА сурт.

Сакъердаме да школьникий гIулакхаш

Грознерча № 2 йолча школа пионерски дружина совета заседани яр. Цу дийнахьа къаьстта дегаш гIоздаьнна бар совета членаш—дружинацара дикагIбола пионераш комсомоле баxийта хьакъоастабе безаш бар уж. Йолаелар заседани. Цхьац-цхьацца чу а вехаш къамаьлаш дора совета членаша пионерашца. Царех хIара вар дружина, школа сий айдергдола цхьацца дика хIама деш вар: цаI дика спортсмен ва, вож берий ловзараш дика вIаштIехьдоахаш ва. Цудухьа чIоаггIа раьза а болаш комсомоле вахийта рекомендаци тел царна совета членаша. Бакъда, ворхIлагIча классера цхьа йиIиг ера заседане. Дика дешаш, дисциплина дика йолаш яр из, хIаьта а комсомоле яха хьалха я, аьнна соцам бир совето. Из нийсделар пхелагIча классе дешаш йолча совета члено, хьаькъал долаш йолча йиIиго «Школа, дружина пайдане хургдолаш фу даьд Iа? Отличник ма йий хьо, дика ма деший Iа музыкальни школе а, из деррига хьайна ма дой Iа, фуд Iа наха дика хургдолаш даьр?», аьнна хаттар бахьан долаш. Совето соцам бир — комсомоле яха хIанзехьа рекомендаци ма ле, аьнна.

Iалаьмате дика гIулакх да иштта нийса, доаггIача бесса сагах доалла дика дар а во дар а кхетаде ховш бераш хилар, советски саг фу деш хила веза, мишта вахаш хила веза царна ховш хилар.

Цу зIамигача эпизоду хьахьокх мишта вIаштIехьбоаккх дружина ший болх.

Дукха сакъердаме а пайдане а гIулакхаш карагIдаьннад пионерашта укх тIеххьарча хана. Дикача толамашца накъа а баьхкар дез а дир цар шоай деза ЦIей—пионерски организаце 40 шу дизар. «Семилетка спутникаш» яха сийлен цIи лелаеш я школе дукха отрядаш, уж я дикагIа ярел а дикагIа яраш. «Семилетка спутник» яха цIи яккхар духьа къовсам лоаттабеш ба деррига пионераш а, хIаьта из цIи яккхара кхоачашде дезаш дуккха декхараш да цар. Царех да: «хIара шера классера — класса», «Даьхенна пайдане дола гIулакхаш карагIдувлар», «тайп-тайпарча къамех долча берашца доттагIал леладар», кхыдараш. БоккхагIа бараша коммунистически къахьегама коллектив яха цIи яккхар духьа лоаттабеш санна къовсам лоаттабу бераша, «семилетка спутникаш-отрядаш» яха цIи яккхар духьа.

Къахьегам безаш бола кагийнахи мехкарийи хьалкхебара новкъостал дергда юкъарчал доацаш къахьегамца дакъа лоацаш бераш хиларо. Дружине дика кхетаду из гIулакх пионераша а воспитателаша а. Тайп-тайпара да пионераша ду балхаш. XIаране итт-итт сахьата болх баьб цар гIишлошъеча, колхозе. Пионерски двухлетках 106 тонн металлолом, 8 тонн макулатура гулъяьй пионераша.

Пионераш октябрятийи школе даха ха йоацача берийи дикагIа бола доттагIий ба. БархI детсада шефство лелаю цу дружинерча пионераша. XIара кIирах шоай кагий доттагIий болча ух, царна паргIата я. Берашта ловзара а занятена а мел эшар долаш да укхаза. Хоза тоаьй детсада участок. Бераша шоаш гIулакх ду цветникашта, хьаьсий беша, сомий беша. Мел чIоагIа гIаддолх бераш шоаш хьийгача къих хьахулар бIаргадайча.

Укх шера цу детсада коллективага йоккха гIозале кхаьчай—Москве СССР халкъа боахама карагIдаьннарий Выставке дакъа лоацаш хургья из.

Сакъердаме, унахцIена вахар берашта Iалашдар вай мехка масса хана хила а хиннад да а да лоархIамера гIулакх. Бакъда кхыча тайпара да берий вахар капиталистически мехкашка. БIаьш миллионаш бераш диззалца даа хIама доацаш, дуккха лазараш хулаш да цига. Школе даха ха йолча берех ахаш хIанз а дешаш дац. Берашта школаш, берий учрежденеш, больницаш хьалъяра метел империалисташа тIема базаш кийчъю.

Укх шера Дунен тIара бераш лорадара ди белгалду вай мехкарча къахьегамхоша берашта сийрда кхоане Iалашъяра цхьаккха хIама ца кходеш къахьега кийча болаш.

Н. КАЛАЧЕВА,
Нохч-ГIалгIай АССР просвещене министерства инспектор.

Вай ираз, вай гIозале

Кхоана дерригача дунен тIарча прогрессивни общественносто белгалду дунеи тIара бераш лорадара Ди. Цу дийнахьа дерригача халкъаша хьахьокх машара гIулакх чIоаггIа хьаллаца, империализма агрессорий провокацеш йохае кийча шоаш хилар. Адамашта машар эш, хIаьта эггара хьалха из эшар бераш а да.

Иттех шу хьалха Дунен кхалнаьха демократичеоки федераце тIахьийхар дунен общественность тIемах, лазарах, моцалах бераш лорадара шоай низаш вIашагIтоха, аьнна. 1950 шера денз 1 июне белгалдеш да бераш лорадара Ди. Бераш — халкъа тIехьале я. Цар йоакхо яр — мехка кхоане дагайоагIаш хилар да.

Коммунистически парте, советски правительства, дерригача вай халкъо хадданза къовсам лоаттабу машар бахьан долаш, дерригача адамий вахар, цар кхоане, вай берий ираз лора а деш.

Бокъонца нанна санна дукха дезаш, дас санна йоакхо еш леладу бераш вай партеи правительствеи. Вай мехка, кхыча социалистически паччахьалкхенашка санна школаш, детсадаш, берий яслеш, пионерски лагераш хьалъяра дукха ахча хецаш моттиг яц дунен тIа цхьанахьа а.

Алхха 1961 шера СССР-е детсадаши яслеши лелаяра бюджета средствай чотах 120 миллион сом совгIа ахча хьожадьдар. Пхи миллион гарга бераш да хIанз детсадашкеи яслешкеи. Цу цифра хьахьокх мел чIоагIа даьржад вай мехка школе даха ха йоацача берашта кхетам лулга.

Парте кердача Программа тIа цIаьккха а белгалдаь да бераш кхетамца кхедара партеи правительствеи хадданза йоакхо ергхилар. XIара бера ираз долаш берал Iалашделга коммунистически общество хьалъяра даькъера лоархIам болаш дарех декхар да. ШоллагIча итт шера безам хуле шоай бер мах боацаш берий учрежденешка леладе йиш йолаш хургба дайноаной вай мехка.

Вай республикерча берашта а, мехкарча деррига берашта санна дика хоалу партеи правительствеи шоай еш йола йоакхо. Республике я 245 детсади яслеши цар чу кхетамца кхедеш 14 667 бер а долаш.

Дошкольни берий учрежденеш алхха городашка хинна Iац. Уж хьайийлай районни центрашка, гаьнарча лоаман юрташка. XIара шера дукхагIа хул уж. Духьхьал дахача 1961 шера а хьалъяьй 1320 моттиг йолаш 18 детсад.

Укх шера колхозашкеи совхозашкеи кхашкара балхаш деча хана вIашагIъехкача сезонни берий площадкашка леладеш хургда 6325 бер.

Дошкольни учрежденей болхлоша шоай низ кхо ца беш йоакхо ю эггара зIамагIа болча советски гражданий. Боккха лоархIам болаш а бехктокхаме а гIулакх да мехко царна тIадиллар.

Дика вIаштIехьбаькхха болх беш я Грознерча № 48 йолча детсада коллектив (заведующи М. Ф. Левченко). 60 бер да цу детсаде. Детсада коллективо деррига ду укхаза берашта доагIаш дола гIулакх дара, лерттIа царна кхетам балара, сакъердаме а безаме а цар вахар хилийтара. Групповой цIеношка цIена, сийрда, паргIата я. Берашта ловзара а занятена а мел эшар долаш да укхаза. Хоза тоаьй детсада участок. Бераша шоаш гIулакх ду цветникашта, хьаьсий беша, сомий беша. Мел чIоагIа гIаддолх бераш шоаш хьийгача къих хьахулар бIаргадайча.

Укх шера цу детсада коллективага йоккха гIозале кхаьчай—Москве СССР халкъа боахама карагIдаьннарий Выставке дакъа лоацаш хургья из.

Сакъердаме, унахцIена вахар берашта Iалашдар вай мехка масса хана хила а хиннад да а да лоархIамера гIулакх. Бакъда кхыча тайпара да берий вахар капиталистически мехкашка. БIаьш миллионаш бераш диззалца даа хIама доацаш, дуккха лазараш хулаш да цига. Школе даха ха йолча берех ахаш хIанз а дешаш дац. Берашта школаш, берий учрежденеш, больницаш хьалъяра метел империалисташа тIема базаш кийчъю.

Укх шера Дунен тIара бераш лорадара ди белгалду вай мехкарча къахьегамхоша берашта сийрда кхоане Iалашъяра цхьаккха хIама ца кходеш къахьега кийча болаш.

Н. КАЛАЧЕВА,
Нохч-ГIалгIай АССР просвещене министерства инспектор.

АГИТАТОР—КХАШКА БОЛХ БЕЧА

ЧIоагIа раьза болаш тIаэц масса хана агитатор Зарган «Самашкинский» совхоза шоллагIча отделене механизатораша. Из тамаш а яц, хIана аьлча из бригаде йоагIаш хилча моллагIа а механизатораша салоIам хургбола, уж раьза хургбола беседа кийч а йийя мара ягIац. XIаьта алхха беседа яь Iац из ше бригаде еча. Къахьегама листок арахец, лозунг кердадоаккх, газета тIара малагIа керда статья, малагIа сакъердаме книжка дийшача бакъахьа да хьех механизаторашта.

Иштта масса хана пайдане гIулакхаш хьехандаь дукха еза Табарова Зарган отделенерча механизатораша, хьайбаш леладерашта.

ШаIамий-Юртарча библиотека заведующи я Зарган. Дика порядок оттаяьй цо библиотеке а. XIара денна дукхагIа хул книжкаш дешараш, царца механизатораш, хьайбаш леладераш а болаш.

Кхай тIарча стане массанена бIаргагургйолчча моттиге хьалтеха доахк совхозо 1962 шера кхоачашде лаьрхIа тIаийца социалистически декхараш. Лозунгаша, плакаташа тIахьех совхоза къахьегамхой парте XXII съезде КПСС ЦК мартовски Пленумеи решенеш кхоачашъеча хьинаре дакъа лаца. Из гIулакх а Заргана хьинаре дакъа а лоацаш вIаштIехьдаьккхад.

Кхашка болх берашца беседаш еча хана, моллагIча темах ше уж йойя а совхоза, отделене практически балхаца бувзам болаш ю Заргана, механизатораша хьалхашка латта декхараш белгалдоах, кхы а хьинарегIа къахьега уж тIахьех.

Иштта дика агитационно-массови болх вIаштIехьбаккхар бахьан долаш къахьегама толамаш дика да совхоза шоллагIча отделенерча механизаторий. XIанз чуийнна дIайийнача хIамашта гIулакх деш ба уж.

Л. ХАРСАНОВ,
КПСС Ачхой-Мартана райкома пропагандист.

6 бетта план—108 процент

Семилетка диълагIча шера план ханал хьалха кхоачашъяра йоаржаьйча яхье хьалхле лелаю Грозненски крекинг-завода кхоалагIча цеха чуйоагIача нов. Кочкина кулгалдеча номер 21-1 йолча установка коллективо. Укх шера ялх бетта кийча продукци арахецара план 23-ча мае 107,8 процент кхоачашъяьй цо. ВорхI бетта план 20-ча июне кхоачашъяра хьинаре къахьег коммунистически къахьегама цIи лелаеча цу установка технологаша. Электроэнерги, пар, иштта кхыйола реагенташ кхоярца массехк эзар сом установка счета тIа Iоаде вIаштIехьдаьннад цар.

Къаьстта дика къахьегаш ба шоай балха заданеш массаза а 115—120 процент кхоачашъеш хьабоагIа установкера воккхагIа вола оператор В. Бакланов, оператор Л. Тарасов, оператора помощник А. Бертова, кхыбараш.

М. ТУМГОЕВ.

ЦХЬАН СОВХОЗА ШИН ОТДЕЛЕНЕ

Сихбенна пропашни культурашта гІулакх деш ба хІанз Урус-Мартана районерча «Горец» совхоза 6-ча отделенера къахьегамхой.

Укх шера отделене дІайийнай 201 гектара тІа шекара свекла. Из чІоагІа гІулакх эшаш культура я. Ший ханнахьа доал ца деш йитача отделенерча къахьегамхой вІаштІехьдарггдац йоагГІача тайпара свекла хьувкъае а тІанийца декхараш кхоачашде а. Цхьаккха сахьат зехьа ца доадеш, хьинаре къахьег цигарча свекловодаша. ХІанзале а хьатІаяьннача свеклай мугІарашта юкъера лаьтта цамцадаькка, свеклана оасар дав, нийлхъяь баьннаб уж. Из беррига болх отделенерча свекловодаша итт — цхьайтта дийнахьа йистебаькка. Шоаш балха иха ца Іеш, шоай цІагІара кхыбола дезал а кхувл цар свеклана гІулакх де, хІара дийнахьа 300—350 саг аравоал цу балха.

Дика йоакхо ю полеводашта эшача хІаман отделене кулгалхоша а. ЦІен-ноаной балха аха йиш хургйолаш, берий яслеш хьайийлай цига. Цахаддаш лоаттаду мала хий, хьалххе а Іалашдаьд целаш, кхыйола инвентарь.

Къаьстта доккхий толамаш доахаш хьабоагІа балха говзал йола свекловодий звеньевойш Пинчуева Пула, Дашаев Іаднан. Цар шоаш дика болх барал совгІа, шоай новкъосташта гІо а ду болх мишта бича овсарегІа хургба хьехар а ду.

Иштта дика гІулакх ду отделене хьатІаяьннача хьажкІашта а. ХІанзалехьа 100 гектар совгІа йолча участка тІа урагІеи пхорагІеи культиваци яь баьннаб. Из болх къаьстта дикагІа лелабу отделене толашагІа болча механизатораша Авторханов Дотас, Шидаев Зайнде. Дийнахьарча нормах 10—12 гектара культиваци е езача цар 16—18 гектара тІа бу из болх.

— КПСС ЦК мартовски Пленума решенеш кхоачашъяра кхы дІахо йодача хана а иштта хьинаре къахьегаргдолаш ба тха отделене болхлой, — йоах управляюще нов. Бехоева. Из иштта долга гойт хІанз беча балхо.

Цхьабакъда, кхыча беса да тІаяьннача культурай хьал совхоза 1-ча отделене. Цига дика тІаяьнна свеклан хьажкІаши хьу санна лакхъеннача йоархІаша къайлаяьхай. Къаьстта воча хьала тІа я свекла. Цун керттера бахьан да отделене кулгалхоша пропашни культурашта лерттІа гІулакх дергдолаш болх вІаштІехьбаькка ца хилар. Дийнахьара норма кхоачашъеш цхьаккха а свекловод вац цига, хІана аьлча тракторашца культиваци а ца еш, свеклаел лакхъенна латта йоархІаш кулгкара хьаяха еза цар.

— ХІанз санна мара тха кулгалхоша укх балха йоакхо ца йойя са звеноца-м цхьаккха саг вусаргвац. — йоах звеньевой йолча нов. Джабраиловас. — Кхыметтел дІайхача дийнахьа мала хий а хилийтац тхона, — йоах цо дІахо ше къамаьл деш, — цудухьа болх дІа а кхессе чубслх нах. 250—300 болхло кхай тІа аравала йиш йолча цу отделене свекла тІа болх беш вац веррига а 100—130 саг мара.

Из болх селла ледара лелаш вІалла сагота вац цу отделене управляющи нов. Едзоев. ХІаьта лоархІамера гІулакх цо иштта эсала леладарах цунга хІама оалаш яц совхоза дирекци. къаьстта а цун директор нов. Божко.

Кхы дІахо а из болх иштта дІахьолга вІалла ла йиш йолаш дац. Совхоза партийни организаце дукхагІа йоакхо е еза из болх цІенхаштта тоа а беш, юкъера кхоачамбоацараш сихха дІадахара.

З. ГЕЛИСХАНОВ,
(тха собкор.).

Комсаш хъувкъаергъя

Дог гІоздоал Наурски района «Советская Россия» яхача комсий совхозерча комсий бешамашка хьежача. ЧІоагІа дика летай уж укх шера. БІаьсти комсашта ду гІулакх агротехнически дикагІйолча хана даьд.

Мильд яха лазар ца кхетийтара хІанз чІоагІа гІулакх ду комсашта совхозерча болхлоша. Тракторни опрыскивателаца комсашта бордосски молхаш етташ Іурра денз сарралца къахьег. Из болх беш 22 трактор я. Трактористаша Воробьев Александреи Дволог Дмитреи дийнахьарча нормах 5 гектара тІарча комсех бордосски молхаш тоха езача 12 гектара тІарча комсех тох. Комсашта гІулакх дарга хьежжа мара уж хьувкъаргйоацилга дика кхета а деш, дикка гІулакх ду совхоза болхлоша. Комсашта дикагІа гІулакх де ховргдолаш дуккха хьехараш даьд агитатораша комсаш лелаерашта. ХІанзале 200 гектара тІарча комсашта хий теха баьннаб болхлой.

Коммунистически къахьегама сийлен цІи яккхара чІоагІа къовсам лоаттабеча № 9 йолча бригада (бригадир Шайхалиев) хІара гектара тІара 105—110 центнер комсаш яха лерхІ, хІаьта ерригача совхозо хІара гектара тІара 72 центнер яккха лаьрхІад. Из декхар толамца кхоачашдергхиларах дог тийша ба бригада болхлой.

Доккхий балхаш ду комсаш лелаераша комсашта хьокхий догІаш. Ховш да, дахчан хьокхий 2—3 шу даьлча доахкалулга. Цудухьа ,хІанз аьшкабетонни хьокхий догІ оаха. ХІанзале цу тайпара 50 эзар хьокха бегІаб.

Духа ха йоаццаш совхозе бахача берригача болхлоша хьагойтар комсашта гІулакх де цаІ санна берригаш а шоаш арабоврголга. Шоай беррига низ тІабахийта къахьег цар. Цунга хьежжа тІакхет цар алапий а. План тІехкхоачашйича шоай алапех 25 процент тІакхет царна.

Семилетка диъла гІча шера план а тІанийца декхараш а толамца кхоачашдара хьинаре къахьег комсий совхоза болхлоша.

А. СИТАК,
«Советская Россия» яхача комсий совхоза директор.

ЙОЛ ШОРТТА ХУРГЪЯ

Хьайбаш дика Іангара дахара чуийнна хІанззе а денз кийчо еш боахк «Надтеречный» совхоза шоллагІча отделенера къахьегамхой. Доакъар кийчдара йола къаьстта бригада вІашагІа а елла, май беттара йол хьокхаш а вІаштатохаш а ба укхаза.

— Ши эзар тонн гаргта йол хьакха езаш ба из болх беш бола тха механизатораш, йоах отделене управляюще Салтуханов Имрана, — цхьабакъда, оаха 2,5—3 эзар тонн йол хьокхаргья.

Іурра денз сарралца йол хьокхача балхаш деш хІара денна 40 совгІа саг хул. Йол хьокха ши агрегати кхоъ говрий косилкеи я болх беш. 600 гектар гаргта йол хьекхай цар хІанзалехьа а.

Йол хьокхача метте къаьстта дика къахьег толашагІа волча тракториста Токаев Хариса.

— Цо йол хьокхар лоамаш долаш моттиг йоллашехьа а, — йоах доакъар кийчдеча бригада бригадира Ибрагимова, — балха нормаш денна тІехкхоачашъю Хариса. Планах хьакха езар 20 гектар йолча метте, дийнахьа 30—35 гектар йол хьокх цо.

Шоай балха нормаш массаза тІехкхоачаш а еш, йол хьакхара балхаш иштта дика ду кхоъ косилка тІехьа а йийза йол хьокхаш волча тракториста Бозуркаев Ахьяда, механизатораша Бозуркаев Оалхазара, Бетиев Абуязита, иштта кхычар а.

Хьекха йол доахана Іа доаккхаргдолча моттиге дІатІаозара а йоакхо ю доакъар Іалашдеш йолча бригадо. Ши трактори, цхьа автомашини, къаьстта йол оза кийчъяь кхоъ фургони я из болх беш. Цхьабакъда из транспорт цу балха тоъам болаш яц.

Аьлах аргІаш дара болх а дика лелабу отделене. АргІаш деча къаьстта дика къахьег Тончаев Адама, Ярасханов Ахьяда, Газиев Хожас, вежараша УмаровгІар ЯрагІеи, Хазбулатеи, Абукареи. Шоаш боккхий нах бале а массаза а тІехкхоачашъю цар балха нормаш.

Ка бола ялаташ чуэца доладалалехьа йол хьекха йистеякхара шерра социалистически яхь яьржай отделене доакъар кийчдара йолча бригада членашта юкъе.

И. ПЕТРУХИН.

КЕРДАЧА СЕЗОНА КИЙЧО ЯЬЙ

Ханнахьа кийчо ца йича кердача сезонах дика продукци арахеца шоай вІаштІехьдаргдоацилга кхета а деш къахьегаш ба хІанз Грознерча консервни комбината беррига болхлой. Комбината массайолча цехашка керда оборудовани оттаеш, къаьначоа ремонт еш, иштта кхыдола балхаш деш ба уж.

Консервнии томатнии цехашка ремонт е комбината болхлой дІаболабеннаб апрель бетта хьалхарча деношка. Кердача сезона кийчо е шоаш дІаболалуш цига ремонт ераша лаьрхІадар дикеи тІехдикеи деррига балхаш чакхдаха. Цар дика кхетаду семилетка диъла гІча шера планал совгІа продукци арахецара кердача сезона ший ханнахьа кийчо елга боккха лоархІам болаш долга. Цудухьа чІоагІа къовсам лоаттабу цу комбината ерригача коллективо керда баьца даараш хьадалалехьа деррига балхаш йистедахара.

Укх шера комбината коллективо соахкарчул пхийтта процент дукхагІа продукци арахецаргья. ДІадахача шера фруктови цех яцар комбинате, консервни цеха чуйоагІаш яр варени, компот, иштта кхыйола продукташ арахецаш йола отделени. ДукхагІа дола балхаш кулгашца дора. Бахьан из долаш план кхоачашъяра новкъарле хулар, хІаьта къаьна яр цига болх беш хинна механизмаш а.

Из иштта хургдац укх шера. Отделени хиннача хьалъяьй керда фруктови цех. Белгалдаккха доагІа, цеха деррига балхаш механизированни хургхилар: цІена оборудовани я цига оттаяьр. ХІанз кердача комарех яь хьалхара варени арахеца йолаеннай цига. ХІаьта сомаш бокъонца хьабаьлча хІара деннеи бийсанеи ткъо—ткъаь пхиъ эзар банка варенни, компоти, кхыйола продукции арахецаргья цу цехо.

Дика кийчо яьй комбината коа баьца даараш, сомаш ца талхийтара. Хьалха арахьара хьачудена баьца даараши сомаши комбината коа тІехьа тхов боацаш Іодоассадий латташ хулар. Уж талхаш моттиг а нийслора. Цу гІулакхо новкъарле йора бедалах бизза пайда эцара.

Укх шера цу гІулакха хьалъяьй керда моттиг. Йоачаш хиннаяр, аьнна баьца дааранта зулам дергдоацаш тІа тхов билла я из, хІаьта кІийле асфальт а билла тоаяьй.

Дукхха хувцамаш даьд укх шера цу комбината томатни цехе а. Цеха ерригa помещени эргайоаккхаш тоаеш латт. Цхьаццайолча моттигашка дІаоттаяьй керда механизмаш, шеръеш латт помещени а. ХьалхагІа хинна цхьайола линеш дІа а яьха, керда линеш оттаеш я цига. Укхаза дІаоттаяьй «Комплекс» яха венгерски автоматически лини. Духхьала цу цхьан лине хІара деннеи бийсанеи чакхйоахаргья нтташ тоннаш помидораш. Из керда лини дІаоттаяьча цехе соахка болх беш вар бІаь шовзткъеи итт — бІаь кховзткъа саг. Укх шера цига болх беш хургва ткъаь итт совгІа саг.

Ремонт шоаш дІайолайнча денз норма тІехкхоачашъеш хьабоагІа дика производственнинаш-рационализатораш Барешалови Алероеви керте латтача бригадай членаш.

Цу комбинате эггара йоккхагІчарех цаІ я консервни цех. Кердача сезона кийчо еча доккхий балхаш деш я цу цеха коллектив а.

Укх шера хьалхарча квартале консерваш арахецара план 107 процент кхоачашйир, планал совгІа ши бІаь эзар гаргта банка консервай арахийцар цеха коллективо. ХІаьта къахьегама овсарле 3 процент лакхйир. Уж толамаш дахара чІоагІа къахьийгар цеха болхлоша. Иштта къахьег цар укх квартале а.

Кердача сезонага дика кийчо яьй комбината коллективо.

М. ЭЛЬМУРЗИЕВ.

СУРТА ТІА: (аьрдехьара аьттехьа) Шалински района «Шалинский совхоза III-ча отделене дикагІйолча свекла лелаеча звено звеньевая Агатыева Тамарен болхло Идуева Кисан свекла мугІарашта юкъера лаьтта цамцадоаккхаш боахк. 45 гектара тІа дІайийнача свеклана дика гІулакх ду звеноцарча Исаева Хьавас, Дадаев Ширваие, кхыбараша. Отделене эггара хьалха оасар даь, свекла нийлхъяь, свекла мугІарашта юкъера лаьтта цамцадаькка баьлар уж.

К. ПЕТРОВА сурт.

Хозлуш йоагІа бешамаш

* * *

Ший болх безаш хилча

Тайп-тайпара сомий гаьнаш ягІаш 122,5 гектар хулаш бешамаш я Наьсарен района «Октября 40 шу» яхача совхоза ТІой-Юртарча отделене. Цига гІулакх деш я Хучиев Іалауддина кулгалду 43 саг чувоагІа бригада. Дика къахьег бригада членаша махулла дикагІа сомаш хьувкъабара. Дог гІоздоал беша дІачуваьлча. Ханнахьа аха а аьха тоадаьд гаьнашта юкъера лаьтта, гаьнашта кІир техай, царна лазараш хургдоацаш молхаш техай, иштта кхы мел эшар даьд.

Шин гектара тІа комсаш дІайийнай цу бешамашка. Лазар хинна яйнай, аьнна уж дІатеда беннабар совхоза кулгалхой, йоах сомий бешамий агронома Ахмадов Абуязита. Цхьабакъда, бригада болхлой царна гІулакх де чІоагІа оарцагІбаларах вІаштІехьдаьлар уж ца йойташ кІалхаръяха. Укх шера дика хьувкъаргья комсаш.

Кхаьчаб гуржий боалаш. ХІанз уж паччахьалкхенна дІалуш ба бригада членаш.

Сомий бешамашта дика гІулакх дарал совгІа бригада коллективо лаьрхІад укх шера 30 гектара тІа шекара свекла, 40 гектара тІа горох, 6 гектара тІа кабачкеш хьалкхее. Цу культурашта а дика гІулакх ду болхлоша.

Укх шера сомаш дика хьувкъаргбац, асаро зе даьд царна, яхаш Іокадаш ба кхыча боахамашкара дуккха а сомий бешамаш лелаераш. Шун мишта вІаштІехьдаьннад асарах бешамаш кІалхаръяха, аьнна шоашка хьаттача Хучиевеи Ахмадовеи аьлар: чІоагІа къахьийгар бригада ерригача коллективо гаьнашта кІур беш, кхы мел эша гІулакх деш. Цудухьа зе хиланзар гаьнашта. Къаьстта дика къахьегарца белгалбаьннаб бригада членаш Гадиева Золотхан, Дударова Маликат, Кодзоева Лейла, иштта кхыбараш.

Ала дезаш да бригада балха юкъе цхьадола кхоачамбоацараш а долга. Бешамашта гІулакх дара мел эшар дац болхлошка. Цу гІулакха чІоагІа терко е еза совхоза кулгалхоша. Сомаш хьабоалаш латт. Царна гонахьа карт эш. Уйла е еза уж лорабара а.

Б. ГАНДАЛОЕВ,
ВЛКСМ Наьсарен райкома секретарь.

Сомий бешамашта— доаггІача бесса Іунал!

Наьсарен района лаьтташ дика сом хьувкъаш да. Цудухьа укх тІехьарча шерашка дукха сомий гаьнаш дІаегІай цига, хІаьта дукха къаьна бешамаш а я. Боккха пайда лу цар.

Хоза тоаяьй Яндрера сомий бешамаш. 114 гектар совгІа лаьтта дІалоац цар. Пайда баларал совгІа, юрт а хозъю сомий гаьнаша, фо цІенду.

Бакъда, массанахьа а лелац из гІулакх иштта дика. 140 гектар гаргта участка тІа совхоза доккха зе а даь сомий гаьнаш дІаегІай 1958 шера Іаьлий-Юрта. Ханага диллача хІанз бокъонца сом бала безаш яр уж. Бакъда, из сом укх шера а хургболаш бац. Гаьнаш йоархІаша кайла а яьха, лоха а йиса ягІа. ХІара шера доахан, жа даж цига. ДукхагІа йола гаьнаш бешара дІакхихьай. ХІаьта цунга дІахьожаш саг а вац. Ши-кхоъ управляющи хувцавеннав цу отделене беша гаьнаш дІаегІача денз. Бакъда, царех цхьанне а ше наха тІехьагІа дикалца дагавохаргволаш хІама-м даьдац.

Цар наькъ тІа ваьннав цу беша бригадир вола н. Евлоев а. Паччахьалкхено алапий а телаш цо цига пайда дикагІа лургба, аьнна оттаваьр Евлоев. Бакъда, цо доаккхал-м дац шийна тІадиллача бехктокхамерча гІулакхах. Ше вІалла цу гІулакха бехктокхаме воацаш санна беша юхе гІолла тІех а вувлаш дІаух бригадир. Фу деш багІа отделене кулгалхой, къаьстта управляющи н. Газдиев, ший гІулакх ховш вола саг цу балха ца вохийташ?

Бехктокхаме оза беза шоашта гушше а сомий бешамаш йоаеш бола нах.

Т. МАЛЬСАГОВ,
КПСС обкома Сунженски территориальни управлене инструктор.

Соахка 70 гектара тІа гІамгІайи Іажийи гаьнаш дІаегІаяр Ачхой-Мартана района «Самашкинский» совхоза цхьоалагІча отделене. Ала деза лерттІа гІулакх дарах ерригa гаьнаш дика леталга. ХІанз кІир техай царна, хІаьта хьоккхий а дегІад. Гаьнашта юкъера лаьтта урагІеи пхорагІеи аьхад, 18—19 сантиметр кІоаргал а долаш. Цу гІулакхо бацаш йоацаш беш цІена хулийт, хІаьта сомий бешамашта зе деш йола садоахка хІамаш а дІайоах.

СУРТА ТІА: гаьнашта юкъера лаьтта оахаш боахк тракторист Исаев Шерипи Касумов Демилхани.

П. КАТАКОВА сурт.

ДукхагІа шура яккхара

КПСС ЦК мартовски Пленума решенеш кхоачашъеш махулла дукхагІа хьайбай продукташ яхара къахьегаш ба Ачхой-Мартана районерча «Самашкинский» совхоза 4-ча отделене шурий-товарни ферма хьайбаш леладераш.

Шоай хьалашка хьежжа ерригача торонех бизза пайда эцаргболаш доккхий социалистически денхараш тІанийцад цар укх шера. Планах хІара Іаттагара 2200 килограмм шура яккха езача 2400 килограмм яккха лаьрхІад.

Шоаш денна дош гІулакхаца чІоагІду хьайбаш леладераша. 20-ча мая кхаччалца хІара Іаттагара 996 килограмм шура яькхай цар. Уж толамаш даха вІаштІехьдаьннад дІадахача шера шюртта доакъар Іалашдаь хиларах, доаханна лерттІа гІулакх дарах. Ханнахьа йол, хьажкІий силос, концентрированни ялат, хІаьта даим бІайха барда хулийтар хьайбашта.

Дика вІаштІехьбаькхаб фёрме искусственни осеменени яра болх а. Цу гІулакха чІоагІа йоакхо еш ва осеменатор нов. Панков. ДукхагІа дола доахан дахка даьннад цига, хІаьта юхедисараш дахкаргдолаш а да. Боккха пайда баьннаб цхьаккха етт Іахара ца бисарах, йоах ферма бригадира нов. Жаворонкова.

Дукха ба ферме йоккха балха говзал йола дояркаш. Царех я Ткаченко Любовь. Цо ший групперча 20 Іаттагара хІаранегара укх шера биъ беттеи ах беттеи 1162 килограмм шура яькхай. Цун группера доахан духхьаш дахкаш да. ХІаьта а доярка йоккхача балха говзало торо хулийт доахангара бизза пайда эца.

Дика гІулакх ду Іаьсашта Іаьсий леладераша Гламаздра Анастасияси Жильнова Василисаи. Ткъо ди даьлча денз цхьа шу даллалца дола 150 Іасилг кхеду цар. Боккха къовсам лоаттабу Іаьсий леладераша цхьаккха Іасилг ца далийтара, царна доаггІача бесса гІулакх дІакхачийтара. Шоай низ ца кхобеш хьинаре къахьегаш уж хиларах деннеи буси 600 граммага кхаччалца дулх тІакхет царех хІаранена.

ТІанийца декхараш кхоачашдара дІахо йодача хана шоай низ а хьинар а ца кходеш, балха говзал кхы а лакхъеш къахьегаргда оаха, йоах ферма хьайбаш леладераша.

Г. ЗАКРИЕВ.

Ши бІаь саг араваьлар

Дукха ха я Сунженски района «Заветы Ильича» яхача колхоза къахьегамхой бІаьстан балхаш чакхдаьха баьнна. Цхьа кІира хьалха Іаьржа хинна кхаш хІанз сийнлуш доагІа. Хоза хьалтІайоагІа юртбоахама культураш. Бакъда, иштта сиха тІадоагІа оасар а. Къаьстта дукха дар из гидуаргаш дІайийнача участка тІа. Макхаш даьхад, культиваци яьй, хІаьта а духьалаотт оасар. Колхозхошта дукхагІа дагайоаллар из участок я. Сунженски территориальни управленерча кулгалхошта а хайра гидуаргаш оасаро къайлайоахаш латтилга.

— Фу дича бакъахьа хет хьона, гидуаргаш йовргйолаш я хІанззехьа а вай оарцагІа ца доале,— аьнна колхоза председателаца дагаваьлар парторг нов. Беспалов.

— Нах оасара арабаха беза. Целаш юкъе ца даьлча хІама хургдац, нийлхъе а еза уж,— аьлар председателе нов. Фаргиева.

Саррахьа а нахага дІахейтар Іуйрийна оасар де арабовла безилга. ШоллагІча дийнахь Іуйрийна ялх сахьат доаллаше а ши бІаьннел совгІа саг гулвелар колхоза контора коа. Царех дукхагІа бараша шоай цІагІара денадар целаш а уж ирде ковнаш а. Кхы а хьатІабаьхкар машин етта нах. Уж бар райцентрерча семзаготучасткера болхлой. Колхоза къахьегамхошта новкъостала баьхкабар уж.

— Тха а дар дукха балхаш-м,— аьлар цу участка начальника нов. Дербичева. ХІаьта а шоана новкъостала даьхкад тхо, хІана аьлча хІанз керттерадар хьатІадаьннача ялаташта дика гІулакх делга да.

Дика къахьийгар цу дийнахьа воскресниках гулбеннача юртарча наха а царна новкъостала баьхкараша а. Оасара хьалха бар юртара боккхий нах Балаев Іаьла, Боков РаІас, Белхароев Мовла, Ганиева Маржан, иштта кхыбараш а. Кагийчарна дІахьехар цар оасар мишта де деза. Вокхар царга ла а дувгІаш дика болх бора.

Иштта, цхьоагІо йолаш, барт тайна цар къахьегарах ерригача дІайийнача гидуаргий участках аханел совгІа йолчун тІа оасар даь баьлар уж.

— Юртара беррига къахьегамхой оарцагІа а боахаш хьатІаяьннача культурашта оасар де лаьрхІад оаха дІахо а,— аьлар Алхастерча юрта Совета председателе нов. Гадиева. Оасар деча моттигашка техника низ дІа ца кхоачаш нийслу цкъаза. ХІана аьлча, шаьрача моттигашка дадац тха цхьадола лаьтташ.

Беррига къахьегамхой иштта оарцагІа а боахаш ялаташ дІадийна кхаш цІена лоаттадойя дика хьувкъам чуэцаргба укх шера «Заветы Ильича» яхача колхоза къахьегамхоша.

М. ЗАНГИЕВ.

СЕРДАЛО
3-гІа оагІ. 31 май. 1962-шу.

ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРА ГУЛАКХАШ

Укх деношка «Нью-Йорк геральд трибюн» яхача газето, ший корреспондента президентаца Кеннедеца хетарах яь интервью кепа теха араяькхай. Хетарах волча корреспондента хоатт: хIанз дунен халкъашта юкъера хьал мишта хет хьона? Хетарах волча президента жоп лу: аз уйла йича Кубагара, Лаосагара, Индокитайгара, Берлинагара, НАТО-гара, «юкъарча рынкагара», Китайгара, Латински Америкагара, хIаьта тIехьарча хана Францегара дIаикхача вай сагото е езаш хIама дац.

Безам беце а дагадох, хозача маркизана доклад еш цунна чулелача саго аьнна «цхьа лоадам боащаш хIама мара цхьаккха гIайгIане сюрприз яц» яха цхьа тамашера илли.

ВIашагIкхийттача Штаташта цу тайпара «гIайгIане сюрприз» хилар Парижан Вашингтонан юкъера гIулакхаш чIоаггIа ирдаларах, Атлантика шинна оагIорахьарча кепа йоазоно из дувца дукха ха я. Цу барт эгIара тайп-тайпара мах бу. Цхьан оагIорахьа, цIи хезача обозревателаша из барт эгIар НАТО, «юкъарча рынка» проблемашца, США-неи ФРГ-неи юкъерча гIулакхашца нийса а дувзаш, йоах Атлантически сообщество йохача дIакхаьчача санна я. ШоллагIча оагIорахьа, царел кIезигагIа цIи хеза боацача обозревателаша барт эгIар де Голлаца шийца дувз гой шоана, из Кеннедена эгIазвахав, цо Францеца атомни къайленаш ца екъар, цох атомни держава ца лархIар бахьан долаш.

ТIехьара барех ва «Нью-Йорк таймс» яхача газета обозреватель Сульцбергер. «Вашингтонеи Парижеи НАТО-на гонахьа айяьча гIарах нийса аьлча хи пелачара дуIа ала йиш я», — яхаш язду Сульцбергера, тIатох, деррига а гIулакх латт де Голла «оаз сонта хиларах» «гIар лакха йолаш къамаьл де» цун безам хиларах, хIаьта юхкера юхекхаьчача «де Голла политика вайчох селла чIоагIа эргаш а яц». Вокх статья тIа кхы а дIахо вода Сульцбергер, цо язду, «хIанзарча Европа барт эгIар вIашагIкхийттача Штатий политика толар бахьан долаш да» цар (кхетадой оаш) низ бола Европа вIашагIйолла лийрхIадар. Иштта, «долла а хIама дика да, хоза маркиза!»

Францен США-ан доал деча гIозарий позицеш кхетае хьожаргда вай, миштай уж 15-ча мае де Голлан 17-ча мае Кеннеден даьча къамаьлашка ладийгIача. Де Голла даьча къамаьлаца кIезига дацар «советски кхерамах» «Малхбузен цхьоагIонах» дувца хабараш а, хIаьта США хестаеш дувцараш а. Цо дукха дийцар Европа экономически вIашагIкхетара (малхбузеневропейски ялх паччахьалхен «юкъара рынок») «хьалхара юхь» политически вIашагIкхетарца чIоагIданза даргдац яхаш, хIаьта цунна хетачох цу вIашагIкхетарах «паччахьалхений Европа» хургъя хIара паччахьалхенга ший къаман кортамукъале а йолаш. Воашкара тIатохаргда вай, «кердача Европа» кулгалхо ший «ондда атомни низ» Iалашбе дагахкхоабача, ший хьалха хиннача колонешца дикка бувзам болча Францех ве лерхIаш французски президент хилар.

Цхьабакъда, цу сонтача уйлаша йигаяц Вашингтон эгIаз. ВIашагIкхийттача Штаташа де Голла къамаьлацара «криминал» лерхI, цхьадола хьалаш эттача НАТО эшаргIий-хьогI, яхаш де Голль ший къамаьлаца шеквувларах. «Советаша мукъача дуненна кхерам тIатувсача хана Атлантически цхьоагIо хиланза яргъяц». — аьлар де Голла. Цунна тIатехар цо, 13 шу хьалхагIа НАТО хьаяьча хана хинна хьалаш «хIанз чIоагIа хувцаденнад», европейски мехкаша «шоай тIема низашта кулгал делгеи, цунца шоай политикана а оборонительни стратегана а кулгал дари ВIашагIкхийттача Штаташка» дIадаланза ца йоалаш хинна ханаш дIаяхай. Де Голла яххача тайпара Европа вIашагIйолларо, дIахо йодача хана торо хулийтаргьяр «малхбоалехьарча паччахьалхенашца европейски равновеси оттаеи» «бокъонца йола европейски доттагIле вIашагIйоллеи».

Цхьабакъда, де Голла даьча тайпарча лоралуш даьча къамаьлаца а НАТО хиланза ярг ца хилара шеко утттаер, «кхоалагIа низ» оарцагIабаккха гIертилга — США коммунизмана духьаларча политика лард йохае гIертилга да. Из Вашингтона ла маганзар.

Де Голла къамаьла чIоаггIа духьал ваьлар Кеннеди. «Вашингтон пост энд Таймс геральд» яхача газета корреспондента Робертса; 17-ча мае Кеннеде даьча къамаьла чулоацам укх деношка хьабувц: «Коммунистически кхерам бекъа йиш йолаш бац, цудухьа из юхатоха цаI а йолаш болх бе беза Атлантически цхьоагIоно». Америка кулгалдара духьал де Голла даьча къамаьла жоп луш Кеннеде аьлар, нийса хургдац «ТIема гIулакхашта тхо тIахилари дипломатически гIулакхашта тхо доацаш хилари» дIадехилга, вешта аьлча, бакъдир европейски паччахьалкхенашта кулгалде безам болаш США хилар.

«Юкъарча рынкацара» американски монополей гIулакхаш ши духьа хилар хьахьекхар Кеннеде къамаьло. «Юкъарча рынка» ВIашагIкхийттача Штаташта экономически кхерам тIатосаш хилара шоашта отчет а луш, цунца цхьана дерригача дунен тIа шоай доал оттадара йола средство лоархI цох американски монополисташа. Американски монополеша «керттера роль лелаергIолча «тIехрынка» дакъа «юкъарча рынках» хилар деза США-на. «Юкъарча рынкана» юкъе Францеи ФРГ-ен вIаштIехьбоалаш латтача барта Англи духьал яккха лаьрхIа да, «юкъарча рынкана» Англи юкъеяхийта США гIертар а.

Доазол дехьарча кепа йоазоно дуккха бувцаш бола Вашингтонан Бонан юкъера кхохкам а цу планашца айхха бувзабенна ба. Американски обозревателаОлсопа язду, ФРГ-е «германо-американски гIулакхаш тешаме хилара йола шеко дегIайоагIа, де Голла ший европейски планашта керте увттаеча Франко-германски доттагIленна духхагIа тIабийрзаб», — яхаш. (Малхбузен германски милитаристашцара доттагIле Францена кхераме хилар из — вай хьоахоргдоацача деша шоллагIа оагIув я — С. И.).

Цу тайпара франко-американски вIашдухьаленаш хи пилачара дуIа дац. Уж айхха ювзаенна я США новкъа долча кхыча дешашцеи шинна а паччахьалкхен политика лардашцеи.

НАТО яхача агрессивни блока экономически база хьисапе дагалаьца хIама да «юкъара рынок», из иштта йолаш а я. Цо цIаккха а дIадаккхац, «юкъара рынок» яьчул тIехьагIа чIоагIъеннача НАТО европейски мехкий монополештеи американски монополештеи юкъе кIоаргга вIашдухьаленаши чIоаггIа конкурентни къовсами хилар. Из ба деша овла.

Цу бакъдолчоа мукIарло ду малхбузен кепа йоазоно а. Масала, «Темпо» яхача итальянски буржуазни газето яхачох, малхбузен лагера юкъе вIашдухьаленаш я «экономически равновеси (США-неи Малхбузен Европанеи юкъера — С. И.) Европана пайдане йолаш овлангара хувцаялар» бахьан долаш. США политика «толамаша» «толхадаьд Европа гIулакхаш» Сульцбергера яхача хана, цунна дага хиннар а европейски монополеш чIоагIъелар да.

ДIахо мишта леларгда американо - французски гIулакхаш? Табуи яхача цIи кезача французски журналистка яхачох «НАТО щитана тIехьашка а лечкъа» Америка де Голлана беш бола низ чIоагIлургба. Дика ховш да де Голль «кхетавар», барта бахара массанена мегаргIйола формула европейскии океана дехьарчеи монополешта кораярга хьежжа хургхилар. Цхьанна тайпара вIашдухьаленаш дIайоахаргьяц цу барто.

Американски пропаганда ший сина доккха къа тIаэц, Таиланде американскй бIу Iобоссабар США политика «толам» ба моттийта гIертача хана. Цхьабакъда, шеко йолаш дац Къулба-Малхбоалехьарча Азе тIом хьара кхерам лакхбеча цу воча гIулакхо, нейтральни мехкашка меттел США-ца цхьоагIо йолча дуккхача тIема блокий мехкашка а вIашагIкхийттача Штатий сий доадеш хилар. СЕАТО цхьайолча членаша, иштта «символически» низаш Таиланде дахийтарах гIулакх хувцалац. Кьайле йолаш дац, даьр «коллективни гIулакх» да алийтар духьа, цу мехкий правительствашкердача авантюранна юкъе чуозаш, вIашагIкхийттача Штаташа чIоагIа низбаь хилар.

Милитаристски пропаганда бокъонца тувлаванза вола моллага саг вIалла а тешаргволаш дац 5 эзар салте Таиланде вахийтар бакъдеш доаха бахьаькаш. Американски кепа йоазоно, йоах Суванна Фума керте латташ йола Лаосски коалиционни правительство вIашагIйолла гIертача «дипломатена гIо де вIашагIъелла керда средство я» уж тIема гIулакхаш. Цхьабакъда, массанена а ховш мадий керда правительство ваIшагIйоллара а Лаосера гIулакхаш машарца къоастадара а новкъарле еш ер, США масса а тайпара новкъостал даь а дIахо деш а йола Фуми Носавана — Бун Ума клика хилар. Нам-Та шоай аьттув ца баьлча, кIалхарабала Таиланде баха носавански бIу сихха Лаосе юхабохийташ йоал США. ЦаI ах эзар тIема «советник» ва Лаосе, царех цхьанне яхачох носавански эскар вIашагIдоллаш, Iомадеш, кийчдеш ба уж. Цу тайпара, США тIема гIулакхаш «дипломате балха гIо дара» леладеш дале а дика гуш да уж гIулакхаш Лаосера хьалаш машарца къоастадара леладеш ца хилар.

Кхы а чIоагIагIа кхетамца доацаш да, Лаоса оагIонгахьара Таиланде кхерам ба яхилга Таиланден Лаосеи наьха ресурсаши эскараши дукхагIа хIанад хайча кхоачам ба из харцдолга хара. «Таиланданна агрессивни кхерам тIалатт яхар. США разведывательни управлене дагалаьца хIама да». — аьлар английски общиннай палате лейбориста Шинуэлла, цунца раьза ца хила йиш а яц.

Дуккха хIамаш да Таиланда йоккха район дIа а лаьца цигара Лаоса духьал агресси е безам болаш США хилар бакъдеш. Мичча бесса дале а иштта я чIоагIа влияни йолча тIема гIозарий уйлаш. ХIамагIа дика са кхувш волча обозревателаПирсона язду цох. Цо йоах, штабий начальникий вIашагIкхийттача комитето президентагара дIадех, Лаоса тIемаца чугIортара гIулакх юкъагIа ца дитар. ЮкъагIа ца дитар американски, къулбавьетнамски, таиландски бIу Лаосе чубахийтар да. Пирсона деча тешалах, штабий начальникаша дIадехар духхагIа а кIезигагIа а доацаш КНР территорена бомбардировка елга да из агресси «дунен тIом хьара кхерамца бувзам болаш хилар» дика кхета а деш.

Цу тайпара я Къулба-Малхбоален Азе тIема цIи лотае гертача Пентагона уйлаш.

Белгала долаш да, Меконг яхача хин йисте бIу бахийтар «коммунисташ керте латта мятеж Таиланда территоре тIа дIа ца яржийтара» даьд, яхаш цхьадолча американски газеташеи царца «Вашингтон пост энд Тайм геральд» яхача газетои дувцараш. Из, хетаргахьа йола «Лаоса агресси» а йоацаш къаьстта кхы хIама да.

Американски пропаганда «лаоски мятеж» сенах йоал дика ховш да. Из лаоски дерригача халкъа къаман кортамукъален болам ба, халкъо хьаллоацаш йоацача Носавана — Бун Ума режима духьал лоаттабу къовсам ба.

ХIанз укх сахьате США сатем боабаьр лаоски «агрессораша» Меконг яхача хих тIехьовлар а доацаш, къаман кортамукъален болам Таиланда территоре тIа «баларах» кхерилга да. Болгаре ше даьча цхьан къамаьлаца Н. С. Хрущева белгалдаькхача тайпара. США гIерт таиландски халкъа дIахо а эксплуатировать деча низашта шоллагIарг» хила.

Вайна гуча тайпара, американски пропаганда духха корта боацаш хабараш дийцад. Къулба-Малхбоален Азе США леладу агрессивни гIулакхаш бакъдар духьа. Цхьабакъда, США роль дика кхетавешн кIеззигача дешашцеи ювца, йиш я: къаман кортамукъален болама къовсама духьалара дунен халкъашта юкъера жандарм а хинна лел США.

С. ИВАНОВ.

Керда толамаш даха ка яйла шун, халкъа таланташ!

Сурта тIа: ВIашагIкхийтта хор В. Мураделе яздаь «Парти вай рул евой» яха илли оалача хана.

Укх деношка Грозненерча Баьцарча театре республика художественни самодеятельноста IV-ча смотра тIехьара концерт хилар. Шоай эггара дикагIа йола номераш гойтар цу сарахьа халкъа таланташа. Геттара дукха нах гулбеннабар самодеятельни артисташка хьажа. Сцена лакхехьа хьалтеха доаллар доккхийча алапашца «ДоттагIал», аьнна, тIаяздаь дола плакат. Да а дар из доттагIлен концерт. Программа юкъе дар эрсий, нохчий, гIалгIай, украинций, хIирий, аварций, иштта кхы а дуккхача вай мехка дахача тайп-тайпарча халкъий илле, халхараш. Халкъа таланташа хестайора вай хьаьмсара партий вай таханарча вахара сийрда денош.

Концерт дIадоладеш «Владимир Ильич Ленин» яхача В. Маяковске поэмацара дакъа дийшар Ведана районерча С. Ванцаева. Цул тIехьагIа вIашагIкхийттача хоро В. Мураделе яздаь «Парти вай рулевой» яха илли аьлар. Цу хоре дакъа лоацаш бар ерригача районашкара самодеятельни артисташ.

ЦаI шоллагIчул дикагIа хIана яц, аьнна, дика номераш дукха яр программана юкъе. Йоккха говзал йолаш шоаш болга къаьгга хьагайтар самодеятельносте дакъа лоацаш болчар. ВIашагIкхийттача мехкарий халхара коллективо чIоагIа тайжа, безамеча суртаца дир вайнаьха кхалнаьха халхар. ВIашагIкхийттача маIача наьха хоро аьлар «Нурадилова Ханпашахи» «Кагирхоехи» дола иллеш. Укх шера эггара хьалха вIашагIъелла йола из хор чIоагIа безаме тIанйцар зрителаша. Хоре дакъа лоацаш хинначар халкъа мукъам дика кхетабеш а дег чура оаз йойташ а аьлар уж иллеш. Иштта безаме аьлар вIашагIкхийттача кхалнаьха хоро «Са хьоме нохчече» яха илли а.

Сцена тIа бовл Ножай-Юрта районерча самодеятельносте дакъа лоацараш. Сакьердамен дика кийчъяьи я цар номераш. Безаме иллеш хувцалу кадайча халхарашца. Района культура ЦIен халхара коллективо дика дир хоза сурт долаш оттадаь дола нохчий халхар. ГIалгIачо Булгучева тIехьа гитара а локхаш, музыка дика кхетаеш, геттара безаме аьлар нохчий йоIа М. Керсиповас «Эца зизаш» яха итальянски илли. Эггара къонагIча самодеятельни артистка М. Амаевас ше пандар тIехьа а локхаш дег чу дужаш аьлар цо ше дьаккха «ГIа баха, лоаман йоI» яха илли. ЧIоагIа беламеи чулоацам кIоарга болаши яр цигарча вокальни группо халкъа мукъамах аьнна моттигерча вахарах йола частушкаш.

Художественни самодеятельноста юкъе хIанз дукха ба шоай авторашш. ТIехь-тIехьагIа дукхагIа хул цар язъю произведенеш а. Иштта Гребенски клуба хоро аьлар ше дьаккха «Гребенская колхозная» яха илли. Цхьайолча моттигашка нийслуш дола кхоачамбоацараш белгалдоахаш йола сатирически частушкаш аьлар Грозненски районерча Н. Задоркинеи, А. Ковалевеи. Иштта йола частушкаш аьлар Сунженски районе «Победа» яхача колхозерча клуба хоро а.

Къаьстта белгалъяьлар Урус-Мартана районерча культура ЦIен халхара коллективаш. Хоза сурт долаш чоалхане халхараш дар цар оттадаьраш. Бакъда, халхабувлаш хинна берригаш а кадайи ритм дика кхетаеши говзен лелар.

Зрителашта дукха дезаделар Наурски районерча Калиновски культура ЦIен коллективо аьнна, «Къона эпсар» яха казакий къьана илли. ЙоагIача бесса оаз южийташ, дика аьлар иллеш Советски районерча хоро. Чулоацам кIоаргга кхетабеш, ший тайпара образ гойташ, дешаш дег чу дувшаш чIоагIа дика дийцар цу районерча А. Абдулазимова «ЦIий чура малх» яхача Н. Сергеева поэмацара дакъа.

Бакъда, белгалдаханза Iе йиш йолаш дац тIехьарча концерте хинна кхоачамбоацараш. Царех цхьадараш дIадаха геттара атта долаш а, хIаьта духьал концерт кийчдаьрий бехках нийслуш а дар. ВIашагIкхийттача маIача наьха хор нийса дIаоттаяьяцар, йоагIа-

Сурта тIа: Наьсарен культура ЦIен самодеятельносте дакъа лоацаш бола М. Шукриеван М. Яндиеви.

☆ ☆

ча бесса форма тIайийхаяцар. Наьсарен районерча халхара коллективо оттадаь халхар геттара эсала сурт долаш а, шаьрданза а дар. Цу тайпара дола кхоачамбоацараш кхы а дар.

Зрителашта боккха тоам хулаш, йоккхача говзалца чакхдаьккхар халкъа таланташа шоай концерт. Машар, доттагIал—из дар цун маIан. Керда толамаш даха ка яйла шун, аьнна, ловца боаккхарга вай самодеятельни артисташта.

* * *

Иштта дика чакхдаьлар профсоюзий художественни самодеятельноста коллективай тIехьара концерт а.

* * *

ХIанз республикански художественни самодеятельноста IV-ча смотра итогаш яьй. Юрташкарча районашта юкъе хьалхара моттиг яьккхай Ножай-Юрта района, шоллагIа моттиг — Советскии Сунженскии районаша, кхоалагIа — Грозненскии Веданеи районаша.

* * *

Профсоюзий художественни самодеятельноста юкъе облсовпрофо хьалхара моттиг яьккхай мехкдаьттаи химически промышленноста болхлой обкома коллективаша, шоллагIа моттиг — просвещене, лаккхехьарча школай, Iилман учрежденей болхлоша, кхоалагIа моттиг—моттигерча промышленностеи коммунальни боахамеи профсоюза коллективаша.

Смотре дакъа лоацаш хиннача дуккхачарна Сийлен грамоташ тийннай.

А. АБУКАРОВ.
И. ПЛИЕВА сурташ.

Сурта тIа: Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен пединститута халхара коллектив.

Н. Кобиашвиле сурт.

Укхаза кийчбу хьехархой

Парте XXII съездо тIаийца КПСС Программа кхоачашъяра, къона тIехье коммунистически кхетамца хьалкхеяра Iалаьмате боккха лоархIам болаш я гуманитарни образовани.

Нохч-ГIалгIай педагогически института историко-филологически факультета деккар да филологически историческии Iилмай геттара дика говзал йола хьехархой кийчбелга. Цу факультете массехк отделени я: эрсий мотти литературеи хьехаргдола, эрсий метта истори хьехаргдола, доазол дехьарча къамий метташ хьехаргдола, нохчийн гIалгIайн метташ литературеи хьехаргдола преподавателаш кийчбеш.

Массе а отделенешка Iомаеча филологически дисциплинашта юкъе керттера моттиг дIалоац «Вай ханара эрсий мотт» яхача курсо. Эрсий мотт кIоаргга Iомабелга дIахо хьош да семинарашка а. IV-чеи V-чеи курсашка эрсий метта хьакъехьара къаьстта курс а йийше чакхбоал из болх.

Историко-филологически факультете деша багIача студенташта керттера дисциплина да «Вай ханара эрсий мотт» яхар. Лингвистически образоване эггара лоархIамегIара предмет да из. Из курс Iомаелга Iалаьмате доккха маIан долаш хилар гуча да. Вай ханара эрсий мотт дунен тIарча метташта юкъе эггара дIаьхегIа, эггара дукхагIа дешаш дарегIа цхьа мотт ба.

Эрсий мотт массаза а хиннаб наха чIоагIа хьаштдолаш, цхьабакъда цун маIан къаьстта доккха да Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци хиннача хана денз. Цу хана денз, доккхача эрсий къаман мотт хинна ца Iеш, СССР-е дахача дуккхача халкъаша шоайла бувцаш бола мотт, дунен тIа эггара лоархIамегIарчарех цхьа мотт хилар цунах.

В. И. Ленина лебаь а цо ший йоазонаш даь а эрсий мотт, дунен тIа эггара идейнегIа йола художественни литература хьаяь, машар бахьанце, реакце бIехача низашта духьал лоаттабеча къовсама лелабу эрсий мотт Iомабарца хьаштдолаш ба дерригача дунен тIара къахьегамхой.

Цудухьа лу эрсий мотт Iомабара факультете селла дукха моттиг.

Студенташ-филологаш кийчбара Iалаьмате боккха лоархIам болаш да художественни литература Iомаелга. Советски Союзе дахача вошал долча къамий литературашта юкъе латта а йоагIаш эггара хьалхарча юхьиге латт эрсий художественни литература. Демократизм йолаш хиларца, общественни прогрессана гIулакх деш хиларца, халкъа вахарца хьаштдолаш хиларца чIоагIа хиннача эрсий классически литература цIаккха а сийле йоргIоаца традицеш хьа а ийца, хьалха дIабахарий сийле кхы а лакхъяьй советски литература, бокъонца бакъ а долаш дунен тIа эггара толашагIа, эггара идейнегIа йола литература хиннай цунах.

Факультета студенташ литературни образовани йолаш хулга Iалашду «Литературоведени йовзийтар», «Багахбувцамцара халкъа творчество», «Эрсий литература истори» (геттара къьанарча хана денз вай ханага хьакхаччалца), «Берий литература», «Доазол дехьарча литература истори» (антични хана денз доазол дехьарча хIанзарча литературага кхаччалца) яхараш санна йола дисциплинаш ешарца. Лакхехьарча курсашка къаьстта курсаш еш: «Марксистско-ленински эстетика лардаш», «СССР-а халкъий литература». Н. Л. Толстой а, А. М. Горьке а, В. В. Маяковске а творчествах лаьца къаьстта семинараш ю, иштта кхыдараш а. Къона тIехье хьалкхеяра, адамий уйлаш, оамалаш, царна хетараш кIоаргга довзийтара Iалаьмате боккха лоархIам болаш я художественни литература.

Эрсий мотти литературеи хьехаргдола специалисташ кийчбарца цхьана тха факультето кийчбу доазол дехьарча къамий метташ хьехаргдола хьехархой а. Доазол дехьарча къамий метташ кIоаргга ховш хилар Iалаьмате боккха лоархIам болаш лийрхIад ше а 10 мотт ховш хиннача В. И. Ленина. Доазол дехьарча къамий метташ Iомадаро къаьгагIа, лостам болашагIа, моллагIа хIама дикагIа дIаоалаш хулийт наьна мотт, яьхад цо.

Советски Союза халкъа демократе мехкашцара доттагIлен гIулакхаш дегIадахкаро, доазол дехьарцара культурнии торговии бувзамаш шердаларо, дунен тIара машар чIоагIбара тIехьа лоаттабеча къовсаме тIехь-тIехьа дукхагIа лоархIам болаш вай мохк хиларо, советски наха кхыча мехкашцарча нахаца леладу гIулакхаш шердаларо — цу массанеша а иштта дIадех вай школашка кIоаргга доазол дехьарча къамий метташ хьехилга. Цудухьа тха факультете кийчбу английски, немецки, французски метташ хьехаргдола преподавателаш а.

Историко-филологически факультете нохчехи гIалгIаехи болча кагийча нахагеи мехкашкеи торо я эрсий мотти литературеи а нохчий (е гIалгIай) мотти литературеи а хьехаргдола лакхера образовани эца.

Цу факультете деша багIача студенташа, филологически цикла юкъара дисциплинаш Iомаяь ца Iеш, кIоаргга Iомабергба наьна мотти литературеи а. Цудухьа нохчий-гIалгIай отделене учебни плана юкъе хьо «Нохчийн гIалгIайн меттай эрсичунцара сравнительни грамматика», «Нохчийн гIалгIайн меттай истори, диалектологи а йолаш», «ХIанзара нохчийн гIалгIайн метташ», «Багахбувцамцара нохчийн гIалгIайн халкъа творчество», «Нохчийн гIалгIайн советски литература».

Цу дерриганеша нохчийн гIалгIайн кагирхошка торо хулийт йоккха говзал йола юкъерча школай хьехархой хила, Нохч-ГIалгIай республике а вай мехкарча кхы моллагIча школе а эрсий берашта а нохчийн гIалгIайн берашта а хьеха йиш йолаш бола хьехархой хила.

ЧIоагIа сакъердаме а безаме а болх ба истори хьеха кийчлуш болча студентий бар а. Царна цунца цхьана бокъо лу эрсий мотт хьеха а.

Истори хьехара кийчлуш болча студенташта хьеха керттера предметаш да СССР истори, гаьнарча хана истори, юкъерча бIаь шерий истори, кердача хана истори, Малхбоален мехкий керда истори, иштта кхыдараш. Къаьстта ха лу цига вай республика истори Iомадара а.

«Школашка истори хьехара даькъерча цхьаццадолча хувцамех» яхача 1959 ш. 8 октябре баьча КПСС Центральни Комитетеи СССР Министрий Советеи соцам тIа аьннача тайпара, «коммунистически идеяш йолаш, буржуазни идеологеца тоам лелабергбоацаш, социалистически патриотизмаи пролетарски интернационализмаи уйланца, къахьегама Iалаьмате чIоагIа сий деши общественни вахаре хьинаре дакъа лоацаргдолаш дешархой кийчбара гIодеши» хургболаш кийчбу студенташ истори Iомадаро.

Нохч-ГIалгIай педагогически института историко-филологически факультете геттара йоккха говзал йола профессорско-преподавательски коллектив я, мел эшар долаш дика вIаштIехьъяьха учебни кабинеташ я. Эггара дикагIа кхеташ бола студенташ а цу балха юкъе а озаш, чIоагIа Iилма-тохкама болх лелабу факультета преподавателаша. Институт чакхъяьккхачул тIехьагIа шоашта езаеннача специальностах ассистенталла балхаш дергдолаш факультете юхебут дикагIбола студенташ. ДIахо йодача хана, шоай кхетам лакх а баь, царга йиш хургъя дикка камаьхал а йоалаш диссертацеш язъе а советски Iилмахо яха сий дола цIи якха а.

ХIанз укх сахьате керда студенташ хьаэца кийчлуш я Нохч-ГIалгIай педагогически института историко-филологически факультета коллектив.

В. ВАРЛАШКИН,
Нохч-ГIалгIай пединститута историко-филологически факультета декан, исторически Iилмай кандидат.

ХРОНИКА

Советски адвокатура хьаяь 40 шу дизарца дийзза, социалистически законность чIоагIдара даькъе цар дика болх барах Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен Грамоташ еннай: **Горшков** Евгений Петровича — Нохч-ГIалгIайчен адвокатий коллеге члена, **Исламов** Абу Эльбовича Нохч-ГIалгIайчен адвокатий коллеге Президиума председателя заместителя.

РАДИО ПЕРЕДАЧАИ ПРОГРАММА

31-ча мае: 6.35 — юртбоахама болхлошта передача (гIалгIай меттала); 6.45 — хоамаши передачай программеи; 7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор; 8.20 — Советски Союзерен доазол дехьареи хоамаш (нохчий меттала); 8.30 — «Сердало» газета обзор; 8.45 — пионераштен школьникаштен передача (эрсий меттала); 16.00 — художественни самодеятельноста IV-ча республикански смотрера.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

Тахан кинотеатрашка

Челюскинций цIерахча кинотеатре

Йоккха зал — «30 шу дуза ди».
Долалу: 10, 12, 2, 4, 6, 8, 10.

ЗIамига зал № 1 — «Волшебни ревю».
Долалу: 8.30, 10.30, 12.30, 2.30, 4.30, 6.30, 8.30, 10.30.

ЗIамига зал № 2 — «Человек амфибия».
Долалу: 9, 11, 1, 3, 5, 7, 9.

ЗIамига зал № 3 — «Нагахьа санна ер безам бале».
Долалу: 9.30, 11.30, 1.30, 3.30, 5.30, 8.15, 10.15.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, ЦIеча фронтовикий улица, 15, Телефонаш: редактора зам. — 2-07-01; бехкокхама секретара — 2-45-48, партийни вахареи, экономикаи, письмойи отделий — 2-25-72; корректорске — 2-30-91;

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48, отделов партийной жизни, экономики и писем — 2-25-72; корректорской — 2-30-91.

1962 шерарча 11-ча августе цIерах йаьа типографе, г. Грозный, Революцие проспект, 20/Д.

Типографии ичиньа 11 августа 1962 года, г. Грозный, проспект Революции 20/Д.

СФ03097 Заказ № 3025